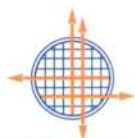

Καλλικράτης

Μιράντα Δανδουλάκη

Πολιτική
Προστασία
και Αυτοδιοίκηση

ΕΕΤΑΑ

Πολιτική Προστασία και Αυτοδιοίκηση

Μιράντα Δανδουλάκη
Δρ Πολεοδομίας και Χωροταξίας

Κατάλογος Εικόνων

- 5 Εικόνα 1. Βασικές συνιστώσες για την πρόκληση μιας καταστροφής
- 10 Εικόνα 2. Φάσεις διαχείρισης καταστροφής
- 11 Εικόνα 3.. Βασικές συνιστώσες της διακινδύνευσης
- 18 Εικόνα 4. Ο Κοινοτικός Μηχανισμός παρών στην L'Aquila (Ιταλία) μετά τη σεισμική καταστροφή του 2008
- 27 Εικόνα 5. Το σύστημα κινητοποίησης πολιτικής προστασίας σε σχέση με τις φάσεις διαχείρισης καταστροφής
- 35 Εικόνα 6. Εξέλιξη των φάσεων διαχείρισης μιας καταστροφής
- 40 Εικόνα 7. Αναφορά σεισμού Αϊτής 2010
- 41 Εικόνα 8. Χάρτης πρόβλεψης κινδύνου πυρκαγιάς
- 43 Εικόνα 9. Οθόνη ιστοσελίδας με στοιχεία για τη σεισμική καταστροφή της L'Aquila
- 44 Εικόνα 10. Αίγιο μετά το σεισμό του 1995: Τα ΜΜΕ εν δράσει
- 46 Εικόνα 11. Εκπαίδευση εθελοντών στην ΕΜΑΚ
- 46 Εικόνα 12. Εκπαίδευση εθελοντών από τον ΕΕΣ
- 46 Εικόνα 13. Εκπαίδευση εθελοντών από τον ΟΑΣΠ:
Ενημέρωση στο Εργαστήριο Αντισεισμικής Τεχνολογίας του ΕΜΠ

Περιεχόμενα

- 4 1. Βασικές έννοιες
 - 1.1. Τι είναι καταστροφή;
 - 1.2. Κλιματική αλλαγή και καταστροφές
 - 1.3. Ο κύκλος διαχείρισης μιας καταστροφής
 - 1.4. Ζητήματα σχεδιασμού πολιτικής προστασίας
 - 1.5. Η ανάγκη μιας ολοκληρωμένης θεώρησης των καταστροφών
- 19 2. Η πολιτική προστασία στην Ευρωπαϊκή Ένωση
- 23 3. Η πολιτική προστασία στην Ελλάδα
 - 3.1. Το ισχύον θεσμικό πλαίσιο πολιτικής προστασίας
 - 3.2. Ο θεσμοθετημένος ρόλος των περιφερειών στην πολιτική προστασία
 - 3.3. Ο θεσμοθετημένος ρόλος των Δήμων στην πολιτική προστασία
 - 3.4. Αυτοδιοίκηση και ολοκληρωμένη προστασία από καταστροφές
 - 3.5. Υφιστάμενες πρακτικές πολιτικής προστασίας
- 38 4. Μέσα υποστήριξης της πολιτικής προστασίας
 - 4.1. Τεχνικά εργαλεία και συστήματα
 - 4.2. Επικοινωνία και πληροφόρηση
 - 4.3. Εθελοντισμός πολιτικής προστασίας
- 50 5. Ειδικά ζητήματα πολιτικής προστασίας αναφορικά με διάφορες δράσεις και κινδύνους
 - 5.1. Ολοκληρωμένη διαχείριση του πλημμυρικού κινδύνου
 - 5.2. Η καταστροφή ως ευκαιρία: Η περίπτωση της ανασυγκρότησης της Καλαμάτας από τους σεισμούς του 1986
 - 5.3. Στέγαση των πληγέντων: Ένα σύνθετο πρόβλημα
- 63 6. Η πολιτική προστασία την επόμενη μέρα μετά τις εκλογές
 - 6.1. Δέκα βήματα που πρέπει να κάνετε αμέσως μετά την εκλογή σας
 - 6.2. Τοπική και περιφερειακή διοίκηση και πολιτική προστασία:
Ένα σχέδιο για περαιτέρω δράση
- 68 7. Γλωσσάρι
- 71 8. Χρήσιμη βιβλιογραφία
- 73 9. Χρήσιμοι σύνδεσμοι

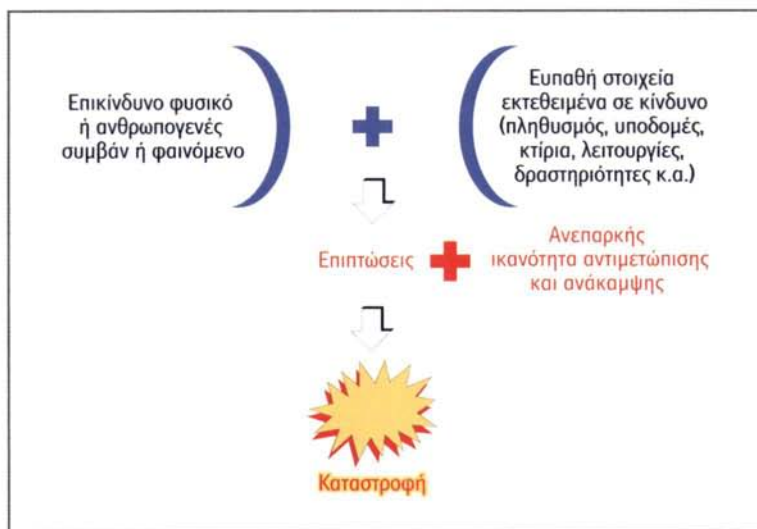
1. Βασικές έννοιες

1.1. Τι είναι καταστροφή;

Η έννοια της καταστροφής φαίνεται καταρχήν απλή. Ωστόσο, το ερώτημα «τι είναι καταστροφή;» εξακολουθεί να απασχολεί την επιστημονική κοινότητα και τα κέντρα λήψης αποφάσεων. Ιδίως μάλιστα, στις σημερινές συνθήκες, η έννοια της καταστροφής συγχέεται με την έννοια της κρίσης, ακόμα και όταν αποδίδεται σε καταστάσεις που παλιότερα θα χαρακτηρίζονταν ως «ατυχήματα» ή «έκτακτα συμβάντα». Από ποιο σημείο και πέρα έκτακτα περιστατικά ρουτίνας περνούν το όριο και γίνονται καταστροφές; Ποια λειτουργικά χαρακτηριστικά μετατρέπουν μια έκτακτη κατάσταση σε καταστροφή; Αργής εξέλιξης καταστάσεις, όπως η απερίημωση ή η εξάπλωση του AIDS, μπορεί να χαρακτηριστούν ως καταστροφές και με ποια κριτήρια; Μια κατάσταση χαρακτηρίζεται ως καταστροφή αντικειμενικά ή χρειάζεται να ληφθεί υπόψη και η αντίληψη του πληθυσμού για αυτήν;

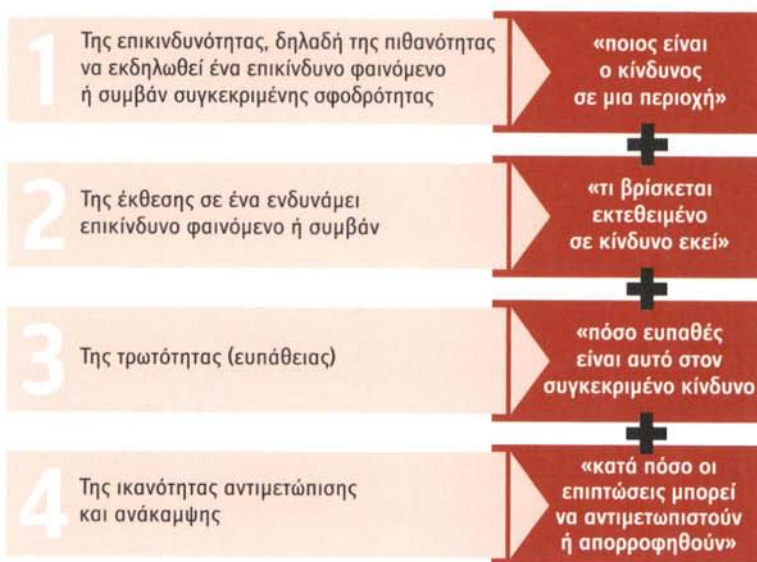
Υπάρχουν εκατοντάδες ορισμοί της έννοιας καταστροφή. Ένας ορισμός ευρείας αποδοχής έχει διατυπωθεί από τη Στρατηγική για τη Μείωση των Καταστροφών των Ηνωμένων Εθνών (UN/ISDR, 2009). Σύμφωνα με αυτόν, ως καταστροφή ορίζεται μια σημαντική διατάραξη της λειτουργίας μιας κοινότητας ή κοινωνίας που συνδέεται με εκτεταμένες απώλειες και επιπτώσεις (ανθρώπινες, υλικές, οικονομικές ή περιβαλλοντικές) που ξεπερνούν την ικανότητα της κοινότητας ή κοινωνίας να ανταπεξέλθει με ίδιους πόρους. Στις επιπτώσεις μιας καταστροφής περιλαμβάνονται η απώλεια ζωής, οι τραυματισμοί, οι ασθένειες και άλλα αρνητικά επακόλουθα στην υγεία, οι απώλειες περιουσίας, η καταστροφή αγαθών, η απώλεια υπηρεσιών, κοινωνικές και οικονομικές δυσλειτουργίες καθώς και η περιβαλλοντική υποβάθμιση.

Η καταστροφή δεν ταυτίζεται με το φαινόμενο ή το συμβάν που αποτελεί το έναυσμά της, παρότι συχνά γίνεται αυτή η σύγχυση. Η καταστροφή προκαλείται όταν η εκδήλωση ενός επικίνδυνου συμβάντος ή φαινομένου συνυπάρχει με συνθήκες ευπάθειας και τρωτότητας στην κοινωνία και αποδεικνύεται ανεπαρκής η ικανότητα της κοινωνίας να μετριάσει τις ενδεχόμενες επιπτώσεις και να ανακάμψει από αυτές (Εικόνα 1).

Εικόνα 1. Βασικές συνιστώσες για την πρόκληση μιας καταστροφής

Αναλυτικότερα, οι καταστροφές αποτελούν απόρροια συνδυασμού των εξής στοιχείων:

Υπάρχει ένα σύνολο προσεγγίσεων του ζητήματος «τι είναι καταστροφή». Αυτές μπορεί να καταταγούν στις εξής βασικές θεωρήσεις (Gilbert 1998:11):

■ **Η καταστροφή, ως ανάλογο του πολέμου:** Η καταστροφή αποδίδεται σε έναν εξωτερικό παράγοντα και οι ανθρώπινες κοινότητες καλούνται να αντιδράσουν συνολικά σε μια «εισβολή». Την προσέγγιση αυτή υποδηλώνουν εκφράσεις, όπως «θωράκιση» και «καταστολή», καθώς και μια έμφαση στην αντιμετώπιση της έκτακτης κατάστασης και ένα ιεραρχικό μοντέλο αντιμετώπισης της καταστροφής από ειδικές για το σκοπό αυτό δυνάμεις.

■ **Η καταστροφή, ως έκφραση κοινωνικής τρωτότητας:** Η καταστροφή είναι προϊόν εσωτερικών κοινωνικών διαδικασιών που αυξάνουν την τρωτότητα σε μια περιοχή ή κοινωνική ομάδα. Επικρατούν, έτσι, συνθήκες τρωτότητας και προκαλείται καταστροφή, όταν εκδηλωθεί ένα εν δυνάμει καταστροφικό φαινόμενο ή διεργασία. Σύμφωνα με αυτήν την προσέγγιση, η προστασία από καταστροφές συνδέεται με μακροπρόθεσμες προσπάθειες για μείωση της τρωτότητας μέσω της ανάπτυξης και την καταπολέμηση της φτώχειας, για εκπαίδευση και για ανάπτυξη μιας νοοτροπίας πρόληψης στην κοινωνία.

■ Η καταστροφή, ως πέρασμα σε μια κατάσταση αβεβαιότητας: Η καταστροφή συνδέεται στενά με την αδυναμία να εννοήσουμε πραγματικούς και υποθετικούς κινδύνους στη σύγχρονη πραγματικότητα. Χαρακτηριστικές είναι οι καταστάσεις που προέκυψαν από τον «ιό του 2000», τη «νόσο των τρελών αγελάδων» ή οι απειλές που συνδέονται με την τρομοκρατία. Οι καταστροφές κατηγοριοποιούνται με διάφορους τρόπους. Πιο συνηθισμένη είναι η κατάταξη που βασίζεται στο έναυσμα της καταστροφής, δηλαδή η κατάταξη σε φυσικές, τεχνολογικές και άλλες καταστροφές.

Οι καταστροφές φαίνονται με μια πρώτη ματιά ως έκτακτες, δυσμενείς καταστάσεις που προκαλούνται από ένα φαινόμενο ή διαδικασία. Ωστόσο, μια καταστροφή δεν είναι προϊόν μερικών ωρών. Οι θεμελιώδεις αιτίες που υποθάλουν μια καταστροφή υποβόσκουν πολύ πριν αυτή συμβεί και, κατά κανόνα, συνεχίζουν και μετά από αυτήν να καλλιεργούν τις συνθήκες για μια νέα καταστροφή. Έχει μάλιστα διατυπωθεί η άποψη ότι οι καταστροφές αποτελούν ένα μεγεθυντικό φακό που αναδεικνύει προϋπάρχουσες δυσμενείς συνθήκες ευπάθειας και ανεπάρκειες σε οικονομικό, κοινωνικό και επιχειρησιακό επίπεδο.

Παραδείγματος χάρη, μια καταστροφή λόγω πλημμύρας μπορεί να έπεται μιας εξαιρετικά έντονης βροχόπτωσης, αλλά ενδεχομένως οφείλεται σε επέκταση της δόμησης σε εδάφη μεγάλης πλημμυρικής επικινδυνότητας, λόγω απότομης αστικοποίησης της περιοχής. Μια σεισμική καταστροφή σε μια περιοχή έχει ως έναυσμα ένα σεισμό. Σε πολλές περιπτώσεις όμως, οφείλεται στη μεγάλη σεισμική τρωτότητα των κτιρίων και των έργων υποδομής λόγω συστηματικής παραβίασης των κανόνων και κανονισμών δόμησης.

Επιδίωξη των σύγχρονων κοινωνιών είναι να προλάβουν τις καταστροφές και να μειώσουν τον αριθμό τους. Η πρόληψη των καταστροφών αποτελεί λοιπόν αναπόσπαστο στοιχείο και ακρογωνιαίο λίθο της πολιτικής προστασίας.

1.2. Κλιματική αλλαγή και καταστροφές

Υπάρχει, διεθνώς, μια αυξανόμενη ανησυχία για την επίδραση των μεταβαλλόμενων συγκεντρώσεων αερίων του θερμοκηπίου στο κλιματικό σύστημα. Θεωρείται ότι περαιτέρω αλλαγή στην ατμόσφαιρα θα διαταράξει κλιματικές παραμέτρους όπως η θερμοκρασία, η βροχόπτωση και εξατμισιοδιαπνοή, που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε ακραίες καιρικές συνθήκες.

Η κλιματική αλλαγή επηρεάζει με δύο τρόπους την πιθανότητα να συμβούν καταστροφές: κατά πρώτον, με την πιθανή αύξηση των κινδύνων που σχετίζονται με τον καιρό και το κλίμα, και κατά δεύτερον, με την αύξηση της

ευπάθειας των κοινωνιών σε φυσικούς κινδύνους, ιδίως μέσω της υποβάθμισης των οικοσυστημάτων και της μείωσης των υδατικών πόρων και των διαθέσιμων τροφίμων.

Σε παγκόσμιο επίπεδο, η κλιματική αλλαγή αναμένεται να αυξάνει τις θερμοκρασίες και να μεταβάλλει το ύψος των βροχοπτώσεων. Αυτό μπορεί να επηρεάσει διαφορετικά διάφορες περιοχές και τόπους, αλλά σε γενικές γραμμές αναμένεται να συμβούν τα εξής:

- Αύξηση της θερμοκρασίας και μείωση της μέσης βροχόπτωσης, που θα οδηγήσουν σε αύξηση της συχνότητας και έντασης της ξηρασίας και των καυσώνων.

- Αυξανόμενη επιφανειακή θερμοκρασία των ωκεανών που θα προκαλέσει περισσότερους και σφοδρότερους τυφώνες οι οποίοι ενδεχομένως θα ακολουθούνται από πλημμύρες.

- Έντονη ξηρασία που θα οδηγήσει σε αύξηση των δασικών πυρκαγιών.

- Μεγαλύτερη ένταση των ανέμων και των βροχοπτώσεων που θα προκαλούν έντονες πλημμύρες και κατολισθήσεις.

Πιο συγκεκριμένα, η Ευρώπη θα χρειαστεί να αντιμετωπίσει μείωση των παγετώνων, μείωση των βροχοπτώσεων στη Νότια Ευρώπη και πιθανόν ξηρασία σε κάποιες περιοχές, καθώς και αυξημένο κίνδυνο στιγμιαίων πλημμυρών (flash floods). Υψηλότερες θερμοκρασίες και καύσωνες θα αυξήσουν τους κινδύνους για την υγεία, καθώς και τη συχνότητα και τη σφοδρότητα των δασικών πυρκαγιών. Είναι πιθανή η μείωση των δασικών εκτάσεων και της παραγωγικότητας στον αγροτικό τομέα, καθώς και η μεγαλύτερη τρωτότητα των χαμηλών περιοχών λόγω της ανύψωσης του επιπέδου της θάλασσας. Στη Νότια Ευρώπη, η μείωση των υδατικών πόρων θα έχει επιπτώσεις στην υδροδυναμική ικανότητα, τον τουρισμό και γενικά στην αγροτική παραγωγή.

Ωστόσο, δεν είμαστε βέβαιοι για το πώς ακριβώς θα επιδράσει η αλλαγή του κλίματος στον κίνδυνο καταστροφής, καταρχήν, λόγω της εγγενούς αβεβαιότητας στις εκτιμήσεις για την ίδια την εξέλιξη της κλιματικής αλλαγής, αλλά και λόγω της ραγδαία μεταβαλλόμενης κοινωνικής τρωτότητας. Ιδίως όμως δεν έχει γίνει ακόμη εφικτό να προβλεφτούν με αρκετή αξιοπιστία τα ακραία καιρικά φαινόμενα που θα προκληθούν σε κάθε περιοχή ή η αύξηση των πλημμυρικών αιχμών σε συγκεκριμένες λεκάνες.

Οι χώρες συζητούν και διαπραγματεύονται τρόπους για να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα της κλιματικής αλλαγής. Πρώτος στόχος είναι να αντιμετωπιστούν οι θεμελιώδεις αιτίες της με μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. Δεύτερος στόχος είναι η διαχείριση των συνεπειών της κλιματικής αλλαγής και

η προσαρμογή σε αυτήν. Με τον όρο προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, νοείται «η προσαρμογή των φυσικών ή ανθρώπινων συστημάτων στην πραγματική ή αναμενόμενη κλιματική κατάσταση και τις συνέπειές της, ώστε να μετριαζονται οι βλάβες και να αξιοποιούνται ευκαιρίες» (IPCC Glossary).

Η μείωση του κινδύνου καταστροφών και η προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή έχουν ως κοινούς στόχους τη μείωση της κοινωνικής τρωτότητας και τη βιώσιμη ανάπτυξη. Μέτρα για τη μείωση του κινδύνου καταστροφής μπορεί να είναι λοιπόν κατεξοχήν κατάλληλα για να αντιμετωπιστούν κίνδυνοι που προκύπτουν από την κλιματική αλλαγή.

1.3. Ο κύκλος διαχείρισης μιας καταστροφής

Η διαχείριση των καταστροφών μπορεί να θεωρηθεί ως μια κυκλική διαδικασία κατά την οποία διακρίνουμε διαδοχικές φάσεις. Η διαδικασία αυτή περιλαμβάνει το σχεδιασμό και την υλοποίηση δράσεων πρόληψης, ετοιμότητας, αντιμετώπισης και αποκατάστασης.

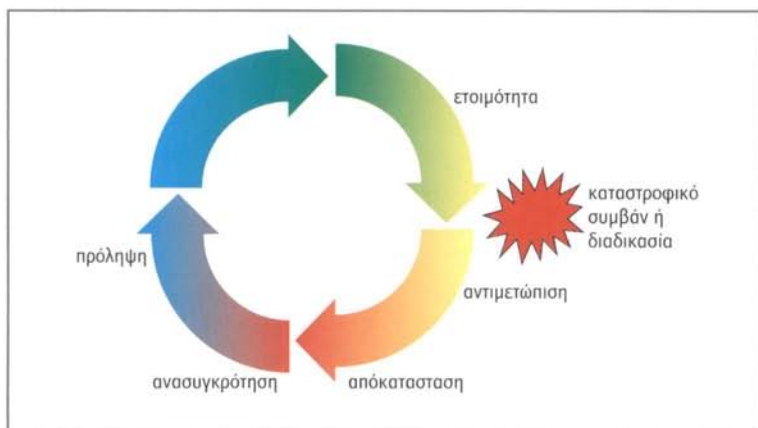
Καταρχήν, στόχος της διαχείρισης καταστροφής είναι πρώτα η πρόληψη ή ο μετριασμός των επιπτώσεων από ένα εν δυνάμει καταστροφικό συμβάν ή φαινόμενο σε τέτοιο επίπεδο ώστε να μπορεί η κοινωνία να τις αντιμετωπίσει, δηλαδή η αποφυγή της καταστροφής. Παράλληλα, όμως, επιδιώκεται να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά η καταστροφή, εφόσον συμβεί, και να επέλθει γρήγορα η ανάκαμψη της περιοχής.

Η διαχείριση καταστροφών είναι μια κυκλική διαδικασία, διότι ο σχεδιασμός και οι δράσεις αντιμετώπισης, αποκατάστασης και ανασυγκρότησης μετά από μια καταστροφή, θέτουν τις βάσεις για πρόληψη μελλοντικών καταστροφών.

Μάλιστα, θεωρείται ότι για κάποιο διάστημα μετά από μια καταστροφή, ανοίγει ένα παράθυρο ευκαιρίας, προκειμένου να προωθηθούν πολιτικές και μέτρα για μετριασμό της διακινδύνευσης από μελλοντικές καταστροφές. Αυτό το παράθυρο ευκαιρίας έχει να κάνει, κατ' αρχήν, με αλλαγές (π.χ. στο δομημένο περιβάλλον) που έχουν προκύψει και καλούν για επεμβάσεις. Ιδίως όμως σχετίζεται με τη μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση και επίγνωση του πληθυσμού και των κέντρων λήψης αποφάσεων, αναφορικά με θέματα ασφάλειας και προστασίας. Ενδεικτική είναι η θεσμοθέτηση βελτιώσεων στον αντισεισμικό κανονισμό που παρατηρείται μετά από μεγάλες σεισμικές καταστροφές στη χώρα μας. Χρειάζεται λοιπόν μια μακροπρόθεσμη θεώρηση της διαχείρισης της έκτακτης κατάστασης και της αποκατάστασης, ώστε να προωθούνται δράσεις και μέτρα πρόληψης ήδη από την πρώτη, πιεστική και φαι-

νομενικά χροσική περίοδο, μετά την καταστροφή.

Η αποκατάσταση και ανασυγκρότηση μετά από καταστροφή, έχουν τις βάσεις τους στη μετακαταστροφική απόκριση και τη διαχείριση της έκτακτης κατάστασης. Συνδέονται επίσης με την πρόληψη και το μετριασμό των επιπτώσεων των κινδύνων. Αυτό υποδηλώνει ο γνωστός «κύκλος διαχείρισης καταστροφής» (Εικόνα 2).

Εικόνα 2. Φάσεις διαχείρισης καταστροφής

Είναι, λοιπόν, σημαντικό η προστασία από καταστροφές να αντιμετωπίζεται ολοκληρωμένα, σε βάθος χρόνου και να αξιοποιεί συνδυασμούς μέτρων και επεμβάσεις που αφορούν διαφορετικές φάσεις της διαχείρισης μιας καταστροφής. Αυτό εξάλλου επιτάσσει ο βασικός Νόμος που διέπει την πολιτική προστασία στη χώρα μας, σύμφωνα με τον οποίο, για την επίτευξη του σκοπού της πολιτικής προστασίας «εκπονούνται σχέδια και προγράμματα πρόληψης, ανά κατηγορία κινδύνου, λαμβάνονται μέτρα ετοιμότητας και αναλαμβάνονται δράσεις πρόληψης, ετοιμότητας, αντιμετώπισης και αποκατάστασης» (άρθρο 1, παρ.2, εδ.α του Ν.3013/2002).

Πρόληψη των καταστροφών και μετριασμός των επιπτώσεων

Με τον όρο πρόληψη νοείται η ολοκληρωτική αποφυγή μιας καταστροφής που μπορεί να προκληθεί από επικίνδυνα φαινόμενα ή συμβάντα. Συνίσταται στην υλοποίηση δράσεων πριν την καταστροφή προκειμένου να μειωθούν σημαντικά οι επιπτώσεις των κινδύνων, ώστε να παραμείνουν σε επίπεδα που

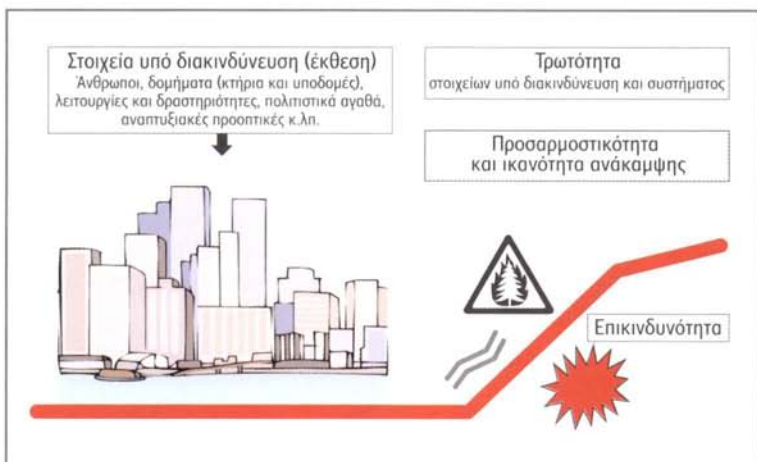
η κοινωνία μπορεί να διαχειριστεί με ίδια μέσα και χωρίς έξωθεν βοήθεια.

Οι δυσμενείς επιπτώσεις των καταστροφών δεν είναι πάντα δυνατόν να αποφευχθούν πλήρως, αλλά η κλίμακα και η δριμύτητά τους μπορούν να μειωθούν σημαντικά με εφαρμογή διαφόρων στρατηγικών και δράσεων. Εάν οι επιπτώσεις των κινδύνων περιοριστούν σημαντικά, αποτρέπεται η καταστροφή ακόμη και αν ο κίνδυνος εκδηλωθεί και υπάρξουν επιπτώσεις. Η πρόληψη αποσκοπεί λοιπόν στο να μειωθεί η πιθανότητα ένα επικίνδυνο φαινόμενο ή συμβάν να οδηγήσει σε καταστροφή όταν εκδηλωθεί.

Η πρόληψη βασίζεται στη μείωση της πιθανότητας να προκληθούν επιπτώσεις από ένα εν δυνάμει καταστροφικό συμβάν ή διαδικασία, δηλαδή στη μείωση της διακινδύνευσης. Η διακινδύνευση έχει τις εξής βασικές συνιστώσες (Εικόνα 3):

- Την επικινδυνότητα, δηλαδή την πιθανότητα να εκδηλωθεί ένα εν δυνάμει καταστροφικό γεγονός ή διαδικασία σε μια περιοχή ή θέση.
- Την έκθεση, δηλαδή τα εκτεθειμένα σε κίνδυνο στοιχεία (υλικά και άυλα).
- Την τρωτότητα, δηλαδή την ευπάθεια των εκτεθειμένων σε κίνδυνο στοιχείων, αλλά και του συστήματος συνολικά, σε ένα εν δυνάμει καταστροφικό γεγονός ή διαδικασία.

Συστατικό της διακινδύνευσης θεωρείται ακόμη η ικανότητα του συστήματος και των επιμέρους στοιχείων του να προσαρμοστεί στις επιπτώσεις που ενδεχομένως θα προκληθούν και να ανακάμψει.

Εικόνα 3. Βασικές συνιστώσες της διακινδύνευσης

Οι προληπτικές δράσεις στοχεύουν στη μεταβολή ενός ή περισσότερων βασικών συστατικών της διακινδύνευσης. Χαρακτηριστικές δράσεις πρόληψης είναι: η κατασκευή κτιρίων και έργων ανθεκτικών σε επικίνδυνα φαινόμενα ή συμβάντα, η απαγόρευση της δόμησης σε εδάφη μεγάλης επικινδυνότητας, η κατασκευή αναχωμάτων για τη μείωση του κινδύνου πλημμύρας, πολεοδομικές ρυθμίσεις που κατευθύνουν τη χωροθέτηση χρήσεων και λειτουργιών λαμβάνοντας υπόψη το επίπεδο της επικινδυνότητας, ο αντισεισμικός σχεδιασμός ενός νοσοκομείου, ώστε να διασφαλίζεται η λειτουργία του σε ένα πιθανό σεισμό.

Τα μέτρα πρόληψης είναι κατασκευαστικά και μη κατασκευαστικά.

■ *Κατασκευαστικά μέτρα* αποτελούν ενδεικτικά: η διευθέτηση των ρεμμάτων, η κατασκευή αναχωμάτων, η χρήση σεισμικής μόνωσης σε κτίρια κρίσιμης σημασίας, η κατασκευή κτιρίων που λειτουργούν ως φράγματα πυρός κ.λπ.

■ *Μη κατασκευαστικά μέτρα* αποτελούν ενδεικτικά: η φύτευση των ακάλυπτων χώρων των οικοπέδων στις αστικές περιοχές, προκειμένου να βελτιωθεί η ικανότητα συγκράτησης του νερού των βροχοπτώσεων, η δημιουργία προϋποθέσεων, ώστε κάποιες περιοχές να λειτουργούν ως φυσικοί αναστολείς της πλημμύρας, η ευαισθητοποίηση και ενημέρωση του πληθυσμού σε θέματα προστασίας από καταστροφές.

Βασικά μέτρα πρόληψης των καταστροφών είναι:

■ *Ο πολεοδομικός και ο χωροταξικός σχεδιασμός*, εφόσον λαμβάνουν υπόψη την επικινδυνότητα (σεισμική, πλημμυρική κ.λ.π.) και την τρωτότητα.

■ *Η θεσμοθέτηση και εφαρμογή πολεοδομικών ρυθμίσεων για την απαγόρευση ή τη μείωση της δόμησης* σε περιοχές μεγάλης επικινδυνότητας, όπως η κατάλληλη αξιοποίηση περιοχών μεγάλης επικινδυνότητας ως πάρκα, ποδηλατόδρομοι κ.λ.π., η μεταφορά οικισμών και η μετεγκατάσταση επιχειρήσεων και νοικοκυριών σε ασφαλέστερες θέσεις.

■ *Έγκριση χωροθέτησης και έλεγχος χρήσεων* π.χ. απαγόρευση της εγκατάστασης επικίνδυνων χρήσεων σε θέσεις που γειτνιάζουν με πυκνοδομημένες ζώνες ή με χώρους που συγκεντρώνουν ιδιαίτερα τρωτές ομάδες πληθυσμού, όπως οι παιδικοί σταθμοί, τα γηροκομεία, οι φυλακές.

■ *Αναβάθμιση* περιοχών μεγάλης τρωτότητας και παροχή κινήτρων για την αναβάθμιση του επιπέδου ασφάλειας των κτιρίων.

■ *Θέσπιση και εφαρμογή δομικών κανονισμών*, προδιαγραφών, οδηγιών και συστάσεων, ώστε να επιτυγχάνεται υψηλότερο επίπεδο ασφάλειας κτιρίων και υποδομών.

Κατά κανόνα, τα μέτρα πρόληψης είναι μεσο- μακροπρόθεσμοι χαρακτήρα και συνδέονται με τον σχεδιασμό και προγραμματισμό (αναπτυξιακό, πολεοδομικό, έργων κ.λπ.) σε τοπικό επίπεδο. Η πρόληψη των καταστροφών αποτελεί, εντέλει, αναπόσπαστο μέρος της βιώσιμης ανάπτυξης.

Αντιμετώπιση κατάστασης έκτακτης ανάγκης

Η φάση της αντιμετώπισης αφορά την παροχή βοήθειας προς το πληθυσμό και τη διαχείριση των εκτάκτων αναγκών που ανακύπτουν κατά τη διάρκεια ή αμέσως μετά την καταστροφή. Στόχος είναι να προστατευθούν ζωές, να μειωθούν οι συνέπειες στην υγεία του πληθυσμού, να αντιμετωπιστούν με επάρκεια οι άμεσες ανάγκες διαβίωσης του πληθυσμού, να επανέλθει όσο το δυνατόν γρηγορότερα η καθημερινότητα στην πληγείσα περιοχή.

Οι δράσεις αντιμετώπισης εστιάζονται κύρια στις άμεσες βραχυπρόθεσμες ανάγκες. Μερικές δράσεις αντιμετώπισης, όπως η στέγαση των πληγέντων, συνδέονται επίσης με το στάδιο της αποκατάστασης. Η μετάβαση από τη φάση της αντιμετώπισης στην φάση της αποκατάστασης είναι σε πολλές περιπτώσεις δυσδιάκριτη.

Κατά κανόνα, στη φάση αυτή οι ανάγκες αφενός έχουν χαρακτήρα επείγοντος και αφετέρου μεταβάλλονται γρήγορα στο χώρο και το χρόνο. Έτσι λοιπόν, ο εντοπισμός τους και πολύ περισσότερο η κάλυψή τους αποτελούν μια μεγάλη πρόκληση. Βοηθά πολύ, εάν υπάρχει προηγούμενη εμπειρία αντιμετώπισης καταστροφής και κατάλληλη προετοιμασία των υπηρεσιών, φορέων και του πληθυσμού.

Η φάση της αντιμετώπισης είναι η πιο έντονα προβαλλόμενη. Επομένως, μια επιτυχής διαχείρισή της δημιουργεί πολιτικά οφέλη, παρότι ξεκινά αφού η καταστροφή έχει ήδη συντελεστεί και η περιοχή έχει υποστεί σοβαρές επιπτώσεις.

Ο σχεδιασμός και τα μέτρα για την αντιμετώπιση καταστροφής είναι, κατά κανόνα, μεσο- βραχυπρόθεσμοι χαρακτήρα και απαιτούν μικρότερη επένδυση από αυτά για την πρόληψη των καταστροφών.

Βασικό εργαλείο για την αντιμετώπιση καταστροφής αποτελεί ο σχεδιασμός με οδηγό το Γενικό Σχέδιο Πολιτικής Προστασίας «Ξενοκράτης» και καθοριστική σημασία έχει η εκπαίδευση των εμπλεκομένων και του πληθυσμού.

Αποκατάσταση και ανασυγκρότηση

Η φάση της αποκατάστασης και της ανασυγκρότησης αναφέρεται στην επαναφορά στα προκαταστροφικά επίπεδα ή και στη βελτίωση των συνθη-

κών στην πληγείσα περιοχή. Διαδέχεται τη φάση της αντιμετώπισης μετά τη λήξη της κατάστασης έκτακτης ανάγκης.

Η διαχείριση της αποκατάστασης αποσκοπεί στην επαναφορά και τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης του πληθυσμού και της λειτουργίας των υποδομών και των υπηρεσιών στις κοινότητες που έχουν πληγεί, καθώς και στην κοινωνική, οικονομική και αναπτυξιακή ενίσχυση της πληγείσας περιοχής. Περιλαμβάνει, κυρίως, δράσεις για τη συγκράτηση ή επαναφορά του πληθυσμού στην πληγείσα περιοχή, την κατασκευή ή ανακατασκευή εγκαταστάσεων και υποδομών, την κοινωνική στήριξη, την ανάπτυξη της περιοχής, την περιβαλλοντική αναβάθμιση.

Η φάση της αποκατάστασης συμπεριλαμβάνει επίσης δράσεις για το μετριασμό παραγόντων που εντείνουν τον κίνδυνο μελλοντικής καταστροφής. Ο σχεδιασμός και η υλοποίηση προγραμμάτων αποκατάστασης, με επίγνωση του κινδύνου και με την ενεργή συμμετοχή του πληθυσμού, μπορούν να υποστηρίξουν την ανάπτυξη και την εφαρμογή μέτρων μείωσης του κινδύνου καταστροφών. Στην περίπτωση αυτή, η διαχείριση της καταστροφής μπορεί να αναδειχτεί σε “ευκαιρία” για περισσότερη ανάπτυξη.

Οι δράσεις ανασυγκρότησης βασίζονται σε στρατηγικό σχεδιασμό ή πολιτικές που έχουν σχεδιαστεί, εκ των προτέρων, στη βάση των θεσμικών αρμοδιοτήτων των αρμόδιων αρχών και φορέων και παρέχουν τη δυνατότητα ενεργοποίησης και συμμετοχής του πληθυσμού.

1.4. Ζητήματα σχεδιασμού πολιτικής προστασίας

Με τον όρο πολιτική προστασία νοείται ένα σύνολο διαδικασιών και δράσεων που σκοπό έχουν την προστασία των ατόμων και του περιβάλλοντός τους από τις καταστροφές. Οι δράσεις πολιτικής προστασίας καλύπτουν όλες τις φάσεις του κύκλου διαχείρισης μιας καταστροφής. Στόχο έχουν την πρόληψη των καταστροφών και τον μετριασμό των συνεπειών από την εκδήλωση επικίνδυνων φαινομένων ή συμβάντων, μέσα από διαδικασίες ετοιμότητας, αντιμετώπισης και αποκατάστασης-ανασυγκρότησης.

Η πολιτική προστασία σχετίζεται με ένα ευρύ φάσμα πολιτικών και ιδίως με τις πολιτικές για το περιβάλλον, την ανάπτυξη, την παιδεία, την υγεία, την ασφάλεια, τη δημόσια διοίκηση. Αξιοποιεί επιστημονικές και τεχνολογικές δυνατότητες από διάφορα πεδία και χρειάζεται ανάλογη διαθεσιμότητα πόρων.

Ο σχεδιασμός πολιτικής προστασίας αντικατοπτρίζει την υφιστάμενη πολιτική για τη μείωση της πιθανότητας επιπτώσεων από την εκδήλωση ενός

φαινομένου ή συμβάντος. Η υλοποίησή του απαιτεί πολιτική δέσμευση, θεσμική ρύθμιση και κοινωνική συμμετοχή. Διαμορφώνεται στο πλαίσιο της υφιστάμενης οργάνωσης του κράτους. Στο σχεδιασμό και την εφαρμογή πολιτικής προστασίας μετέχουν η δημόσια διοίκηση σε όλα τα διοικητικά επίπεδα, φορείς και οργανισμοί του ευρύτερου δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα, μη κυβερνητικές οργανώσεις και οι πολίτες.

Ο σχεδιασμός αναπτύσσεται για συγκεκριμένη χωρική κλίμακα αναφοράς και αναφέρεται σε αντίστοιχη κλίμακα χρόνου. Διακρίνουμε την εθνική, την περιφερειακή και την τοπική κλίμακα σχεδιασμού.

Στην εθνική κλίμακα σχεδιασμού αποτυπώνεται η εθνική πολιτική πολιτικής προστασίας ως ένα πλαίσιο μεσοπρόθεσμων ή μακροπρόθεσμων στόχων και προσδιορίζονται επιμέρους τομείς του σχεδιασμού, όπως ο σχεδιασμός περιβαλλοντικής διαχείρισης, ο σχεδιασμός για την ασφάλεια, την υγεία, την εκπαίδευση, την εργασία κ.ά. στους οποίους θα πρέπει να ενσωματωθεί η προσέγγιση αυτή.

Ο σχεδιασμός, σε εθνικό επίπεδο, μπορεί να αποτυπώνεται σε ένα εθνικό σχέδιο στο οποίο θα περιγράφονται δράσεις σε όλους τους τομείς του κύκλου διαχείρισης της διακινδύνευσης.

Ο σχεδιασμός στο περιφερειακό και τοπικό επίπεδο αναπτύσσεται στο πλαίσιο των εθνικών στόχων, λαμβάνοντας υπόψη τις τοπικές συνθήκες.

Παράλληλα, απαιτούνται θεσμικές ρυθμίσεις για τον ορισμό των διαδικασιών και των οργάνων σχεδιασμού και εφαρμογής, ελέγχου, αποτίμησης και ανατροφοδότησης του σχεδιασμού.

Η μεγαλύτερη πρόκληση της πολιτικής προστασίας σήμερα είναι να αναπτυχθεί η ικανότητα αντιμετώπισης εκτάκτων καταστάσεων που υπερβαίνουν το σενάριο στο οποίο βασίστηκε ο σχεδιασμός πολιτικής προστασίας. Προς αυτήν την κατεύθυνση, πολύτιμη αποδεικνύεται η συνεχής κατάρτιση, επιμόρφωση και εκπαίδευση του δυναμικού πολιτικής προστασίας, καθώς και η δικτύωση ατόμων φορέων και υπηρεσιών, ώστε να διευκολύνεται η μεταφορά εμπειρίας, γνώσης και τεχνογνωσίας. Αυξανόμενη επίσης σημασία αποκτά η διεθνής αλληλεγγύη και αλληλοϋποστήριξη.

1.5. Η ανάγκη μιας ολοκληρωμένης θεώρησης των καταστροφών

Η μείωση των καταστροφών που ρημάζουν τη ζωή ανθρώπων, αναστατώνουν την κοινωνία και εξανεμίζουν την ανάπτυξη, αποτελεί κεντρική επιδίωξη των σύγχρονων κοινωνιών. Συνδέεται με προληπτικές επεμβάσεις σε θεμελιώδεις διαδικασίες που αυξάνουν την ευπάθεια του φυσικού και αν-

θρωπογενούς περιβάλλοντος και της κοινωνίας σε φυσικούς και ανθρωπογενείς κινδύνους.

Οι προσπάθειες για πρόληψη συνδέονται λοιπόν με την καθημερινή δράση και λειτουργία σε πολλούς τομείς που μάλιστα, με την πρώτη ματιά, φαίνεται πως δεν συνδέονται καθόλου με την πολιτική προστασία. Η πρόληψη επιτυγχάνεται στην καθημερινότητα και στη ρουτίνα. Κρύβεται σε ρυθμίσεις, κανονισμούς, ελέγχους, διαδικασίες που εκτυλίσσονται κάθε μέρα. Υποσκάπτεται από την επικράτηση προτεραιοτήτων καθημερινής επιβίωσης έναντι της ασφάλειας και προστασίας από φυσικούς κινδύνους. Συχνά, έρχεται σε αντίθεση με το βραχυπρόθεσμο συμφέρον και με ατομικές επιδιώξεις. Σε πολλές περιπτώσεις, η πρόληψη δυσχεραίνει σημαντικά κάποιες οικονομικές ή αναπτυξιακές επιλογές σε τοπικό, περιφερειακό ή ακόμη και εθνικό επίπεδο.

Τα αποτελέσματα της πρόληψης δύσκολα αποτιμώνται, αξιολογούνται και πιστώνονται σε κάποιους, αφού η καταστροφή, όσο δεν συμβαίνει, αποτελεί ένα μακρινό απίθανο ενδεχόμενο. Γενιές ολόκληρες μπορεί να μην ζήσουν την καταστροφή αλλά να συσσωρεύουν και να μετακυλύουν στις επόμενες γενιές τις συνθήκες που υποθάλλουν μια μελλοντική καταστροφή.

Μετά από μια καταστροφή, η ευαισθητοποίηση και η επίγνωση του πληθυσμού και των κέντρων λήψης των αποφάσεων αυξάνεται. Ακόμη και τότε όμως η λήψη προληπτικών μέτρων για μελλοντική μείωση της διακινδύνευσης δεν είναι αυτονόητη και συχνά η σημασία της υποβαθμίζεται σε σύντομο χρονικό διάστημα.

Η ανασυγκρότηση ανοίγει, εν δυνάμει, ένα παράθυρο ευκαιρίας για μείωση της διακινδύνευσης και μελλοντική μείωση των καταστροφών. Όμως, για να αξιοποιηθεί, χρειάζεται δυναμισμό, συνεργασίες, δικτυώσεις. Πρέπει να στηρίζεται σε επιστημονική γνώση και στην τεχνολογία. Απαιτεί ενεργοποίηση των τοπικών δυνάμεων, διαβουλεύσεις και διεκδικήσεις για να αξιοποιηθεί, προκειμένου να εκφράσει το όραμα που έχουν οι άνθρωποι για το μέλλον του τόπου τους.

Η μείωση των καταστροφών απαιτεί συνεχή προσπάθεια σε όλες τις φάσεις του κύκλου της καταστροφής. Ιδίως όμως προϋποθέτει μια ολοκληρωμένη θεώρηση του ζητήματος, στα πλαίσια της περιβαλλοντικής προστασίας και της βιώσιμης ανάπτυξης. Στα πλαίσια αυτά, χρειάζεται να λαμβάνεται υπόψη σε ένα ευρύ φάσμα σχεδιασμών, προγραμματισμών και δράσεων των φορέων της Αυτοδιοίκησης σε συνεχή και καθημερινή βάση το οποίο να διατρέχει οριζόντια τις αρμοδιότητες και τους τομείς ευθύνης των Περιφερειών και των Δήμων.

2. Η πολιτική προστασία στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) αναπτύσσει μια στρατηγική πολιτικής προστασίας ως απάντηση στην ανάγκη συνδρομής της διεθνούς κοινότητας, προκειμένου να αντιμετωπιστούν καταστροφές. Στόχος είναι να προστατευτούν οι άνθρωποι, το περιβάλλον τους, οι περιουσίες και η πολιτιστική κληρονομιά σε περίπτωση μεγάλης φυσικής ή ανθρωπογενούς καταστροφής που συμβαίνει, τόσο εντός όσο και εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ειδικότερα, η Ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της πολιτικής προστασίας έχει τους παρακάτω στόχους:

- Να υποστηρίξει και να συμπληρώσει τις προσπάθειες σε Εθνικό, Περιφερειακό και Τοπικό επίπεδο για την πρόληψη των καταστροφών και να παρέχει την απαιτούμενη βοήθεια στα κράτη-μέλη, αξιοποιώντας εκείνα που είναι καλύτερα προπαρασκευασμένα,
- να συμβάλει στην ενημέρωση του κοινού για την αυτοπροστασία,
- να δημιουργήσει ένα πλαίσιο αποτελεσματικής και ταχείας συνεργασίας μεταξύ των εθνικών υπηρεσιών πολιτικής προστασίας.

Η συνεργασία στον τομέα της πολιτικής προστασίας, σε επίπεδο ΕΕ, βασίζεται στην επικουρικότητα, έτσι ώστε οι δράσεις να αναλαμβάνονται στο κατά το δυνατό τοπικότερο επίπεδο και δεν φιλοδοξεί να υποκαταστήσει τα εθνικά συστήματα.

Η πολιτική προστασία στην ΕΕ εντάσσεται κυρίως στις πολιτικές Ασφάλειας, Ανθρωπιστικών Υποθέσεων και Περιβάλλοντος. Άπεται όμως και άλλων πολιτικών όπως οι πολιτικές μεταφορών, τηλεπικοινωνιών, θαλασσιών υποθέσεων, κρίσιμων υποδομών, υγείας.

Στις δομές και διαδικασίες για την πολιτική προστασία στην ΕΕ περιλαμβάνονται:

■ **Η Μονάδα Αθρωπιστικής Βοήθειας και Πολιτικής Προστασίας**

Λειτουργεί από το 1985 και μέχρι πρόσφατα υπαγόταν στη Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος. Σήμερα, υπάγεται στη Γενική Διεύθυνση Ανθρωπιστικής Βοήθειας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (DG ECHO).

■ **Ο Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Πολιτικής Προστασίας**

Θεσπίστηκε το 2001, με την απόφαση 2001/792 του Συμβουλίου, και αναθεωρήθηκε το 2007. Αποσκοπεί στο να διευκολύνει την ενισχυμένη συνεργασία επεμβάσεων πολιτικής προστασίας εντός κι εκτός των συνόρων της ΕΕ, λαμβάνοντας ιδιαίτερα υπόψη τις ανάγκες των απομονωμένων, ιδιαίτερα απόκεντρων και νησιωτικών περιοχών της Κοινότητας. Το φάσμα καταστροφών, για το οποίο κινητοποιείται ο Μηχανισμός, περιλαμβάνει φυσικές και ανθρωπογενείς καταστροφές, τρομοκρατικές ενέργειες, καθώς και τεχνολογικά, ραδιολογικά ή περιβαλλοντικά ατυχήματα, συμπεριλαμβανομένης και της ακούσιας θαλάσσιας ρύπανσης.

Στο Μηχανισμό συμμετέχουν σήμερα 30 χώρες, 27 ΚΜ και οι 3 χώρες του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ), Ισλανδία, Λιχτενστάιν και Νορβηγία.

Η λειτουργία του Μηχανισμού υποστηρίζεται από το Κέντρο Παρακολούθησης και Πληροφόρησης στις Βρυξέλλες (το επονομαζόμενο MIC - «Monitoring and Information Center»), το Κοινό Σύστημα Επικοινωνιών και Πληροφόρησης σε καταστάσεις εκτάκτου ανάγκης (το επωνομαζόμενο CECIS - «Common Emergency Communication and Information System»), τις Μονάδες Πολιτικής Προστασίας, το εκπαιδευτικό Πρόγραμμα και το Πρόγραμμα

Εικόνα 4.
Ο Κοινοτικός
Μηχανισμός
παρών στην
L'Aquila (Ιταλία)
μετά τη σεισμική
καταστροφή
του 2008

Ανταλλαγής Εμπειρογνομώνων.

Το σημείο επαφής της Ελλάδας με τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό είναι το Κέντρο Επιχειρήσεων Πολιτικής Προστασίας (ΚΕΠΠ) της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας. Τον Μάιο 2008, η Ελλάδα δήλωσε ως συνεισφορά στα μέσα του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού, τις 6 Μονάδες Πολιτικής Προστασίας που διαθέτει και οι οποίες εν δυνάμει μπορούν να κινητοποιηθούν για την προσφορά βοήθειας σε περιπτώσεις εκτάκτων αναγκών, εντός και εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

■ Το Χρηματοδοτικό Μέσο για την Πολιτική Προστασία για την περίοδο 2007-2013

Θεσπίστηκε με την απόφαση 2007/162/ΕΚ του Συμβουλίου της Ε.Ε. στις 5.03.2007. Το Χρηματοδοτικό Μέσο αφορά τις περιπτώσεις φυσικών και ανθρωπογενών καταστροφών, τρομοκρατικών ενεργειών και τεχνολογικών, ραδιολογικών ή περιβαλλοντικών ατυχημάτων. Θεσπίστηκε με σκοπό την ενίσχυση και συμπλήρωση των προσπάθειών που καταβάλλουν τα κράτη-μέλη για την προστασία του πληθυσμού, του περιβάλλοντος και των αγαθών, συμπεριλαμβανομένης της πολιτιστικής κληρονομιάς, και για τη διευκόλυνση της ενισχυμένης συνεργασίας μεταξύ των κρατών-μελών στον τομέα της πολιτικής προστασίας.

Η χρηματοδοτική στήριξη αφορά δράσεις σχετικές με το Μηχανισμό όπως η λειτουργία των Κέντρων Παρακολούθησης και Πληροφόρησης και CECIS, μέτρα πρόληψης ή μείωσης των επιπτώσεων λόγω έκτακτων καταστάσεων, δράσεις για την ενίσχυση της ετοιμότητας της Κοινότητας για την αντιμετώπιση καταστάσεων έκτακτης ανάγκης και δράσεων ευαισθητοποίησης των πολιτών της ΕΕ. Προβλέπεται επίσης, στο πλαίσιο ειδικών διατάξεων, η χρηματοδότηση μεταφορικών μέσων σε περιπτώσεις μειζόνων καταστάσεων έκτακτης ανάγκης. Λαμβάνονται υπόψη οι ειδικές ανάγκες των απομονωμένων, των εξόχως απόκεντρων και άλλων περιοχών ή νήσων της Κοινότητας.

■ Το Μόνιμο Δίκτυο των Εθνικών Αντιπροσώπων (PNNC)

Θεσπίστηκε με το ψήφισμα του Συμβουλίου της 25ης Ιουνίου 1987 για την προώθηση της συνεργασίας των κρατών-μελών σε θέματα Πολιτικής Προστασίας. Απαρτίζεται από εκπροσώπους των υπηρεσιών των εθνικών διοικήσεων πολιτικής προστασίας. Το Μόνιμο Δίκτυο αποτελεί το πρώτο συντονισμένο δίκτυο πολιτικής προστασίας στην ΕΕ.

Η Ελλάδα εκπροσωπείται στο Μόνιμο Δίκτυο Εθνικών Ανταποκριτών από

το 1991. Σήμερα, η Γενική Γραμματεία συμμετέχει με εκπροσώπους της ενεργά, τόσο στο Μόνιμο Δίκτυο Εθνικών Ανταποκριτών, όσο και στις άλλες Επιτροπές που έχουν ως σκοπό τη στήριξη του έργου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση, λειτουργεί ο **Ενιαίος Ευρωπαϊκός Αριθμός κλήσης έκτακτης ανάγκης 112**. Ο αριθμός κλήσης 112 δημιουργήθηκε για να εξυπηρετεί σε 24ωρη βάση τους Ευρωπαίους πολίτες σε περιπτώσεις που θα χρειαστούν βοήθεια για την αντιμετώπιση έκτακτης ανάγκης. Το 112 απαντά σε διάφορες γλώσσες και καλείται σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση από σταθερό ή κινητό τηλέφωνο, από τηλεφωνικό θάλαμο ή υπαίθρια τηλεφωνική συσκευή με κερματοδέκτη ή καρτοδέκτη. Η κλήση στο 112 είναι χωρίς χρέωση. Στη χώρα μας, ο Ενιαίος Ευρωπαϊκός Αριθμός κλήσης έκτακτης λειτουργεί ακόμη παράλληλα με τους εθνικούς αριθμούς έκτακτης ανάγκης.

3. Η πολιτική προστασία στην Ελλάδα

Μέχρι το 1978, η πολιτική σχεδίαση έκτακτης ανάγκης αποτελούσε αρμοδιότητα των Υπηρεσιών Πολιτικής Σχεδίασης Έκτακτης Ανάγκης (Π.Σ.Ε.Α.) και τα σχέδια έκτακτης ανάγκης ήταν απόρρητα.

Η πολιτική προστασία, όπως την αντιλαμβανόμαστε σήμερα, θεσμοθετήθηκε στην Ελλάδα το 1995, δηλαδή έχει λιγότερο από 20 χρόνια ζωής. Αποτελεί ωστόσο μετεξέλιξη ενός ολοκληρωμένου συστήματος αντισεισμικής προστασίας που περιλάμβανε και τη διαχείριση έκτακτης ανάγκης, η οποία δημιουργήθηκε μετά τις μεγάλες σεισμικές καταστροφές της Θεσσαλονίκης το 1978 και των Αλκυονίδων το 1981.

3.1. Το ισχύον θεσμικό πλαίσιο πολιτικής προστασίας

Στην Ελλάδα, η πολιτική προστασία θεσμοθετήθηκε το 1995 με το Ν.2344 (ΦΕΚ 212Α). Το 2002, με το Ν.3013 (ΦΕΚ 102Α) ο θεσμός αναβαθμίστηκε, επαναπροσδιορίστηκαν ο σκοπός και οι στόχοι σύμφωνα με τα σύγχρονα δεδομένα, και καθιερώθηκε ένα Σύστημα Πολιτικής Προστασίας της χώρας. Στο Ν.3013/2002 καθορίζονται:

- Ο σκοπός της πολιτικής προστασίας
- Τα όργανα σχεδιασμού και εφαρμογής πολιτικής προστασίας
- Το δυναμικό και τα μέσα πολιτικής προστασίας
- Οι αρμοδιότητες και η οργάνωση των κεντρικών και αποκεντρωμένων μονάδων πολιτικής προστασίας, αναφορικά με την κατηγορία της καταστροφής
- Οι διαδικασίες σχεδιασμού πολιτικής προστασίας για την πρόληψη καταστροφών, την ετοιμότητα και αντιμετώπιση καταστάσεων έκτακτης ανάγκης

καθώς και την αποκατάσταση των ζημιών.

■ Το πλαίσιο για τον εθελοντισμό πολιτικής προστασίας

Σύμφωνα με το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο, σκοπός της πολιτικής προστασίας είναι η προστασία της ζωής, της υγείας και της περιουσίας των πολιτών από φυσικές, τεχνολογικές και λοιπές καταστροφές που προκαλούν καταστάσεις έκτακτης ανάγκης, κατά τη διάρκεια της ειρηνικής περιόδου. Στο πλαίσιο του ίδιου σκοπού, περιλαμβάνονται η μέριμνα για υλικά και πολιτικά αγαθά, πλουτοπαραγωγικές πηγές, υποδομές.

Το σύστημα πολιτικής προστασίας στην Ελλάδα

Το σύστημα πολιτικής προστασίας της χώρας περιλαμβάνει τα όργανα σχεδιασμού και εφαρμογής πολιτικής προστασίας, το δυναμικό και τα μέσα πολιτικής προστασίας και εθελοντική υποστήριξη. Προβλέπει ακόμη διαδικασίες σχεδιασμού και εφαρμογής των δράσεων πολιτικής προστασίας.

Το έργο των οργάνων σχεδιασμού και εφαρμογής δράσεων πολιτικής προστασίας συσχετίζεται με ένα σύστημα ταξινόμησης των καταστροφών με κριτήρια αφενός την έντασή τους και αφετέρου την ικανότητα αντιμετώπισής τους χωρίς έξωθεν βοήθεια.

ΚΛΙΜΑΚΣΗ ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ	Γενική καταστροφή	Καταστροφή που εκτείνεται σε περισσότερες από τρεις Περιφέρειες της χώρας.
	Περιφερειακή καταστροφή μεγάλης έντασης	Καταστροφή για την αντιμετώπιση της οποίας απαιτείται η διάθεση δυναμικού και μέσων πολιτικής προστασίας και από άλλες Περιφέρειες ή και από κεντρικές υπηρεσίες και φορείς
	Περιφερειακή καταστροφή μικρής έντασης	Καταστροφή για την αντιμετώπιση της οποίας αρκεί το δυναμικό και τα μέσα πολιτικής προστασίας της Περιφέρειας
	Τοπική καταστροφή μεγάλης έντασης	Καταστροφή για την αντιμετώπιση της οποίας απαιτείται η διάθεση δυναμικού και μέσων πολιτικής προστασίας και από άλλους Νομούς, Περιφέρειες ή και από κεντρικές υπηρεσίες και φορείς
	Τοπική καταστροφή μικρής έντασης	Καταστροφή για την αντιμετώπιση της οποίας αρκεί το δυναμικό και τα μέσα πολιτικής προστασίας σε επίπεδο νομού

Πίνακας 1. Διάκριση των καταστροφών σύμφωνα με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο

Όργανα σχεδιασμού και εφαρμογής πολιτικής προστασίας

Το σύστημα πολιτικής προστασίας βασίζεται σε ένα συντονισμένο δίκτυο μονάδων διοίκησης σε κεντρικό και αποκεντρωμένο επίπεδο.

Κεντρικά όργανα σχεδιασμού και εφαρμογής δράσεων πολιτικής προστασίας

- Διύπουργική Επιτροπή Εθνικού Σχεδιασμού Πολιτικής Προστασίας
- Κεντρικό Συντονιστικό Όργανο Πολιτικής Προστασίας
- Γενικός Γραμματέας Πολιτικής Προστασίας
- Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας

Αποκεντρωμένα όργανα σχεδιασμού και εφαρμογής δράσεων πολιτικής προστασίας

Ο Ν.3013/2002 αναφέρεται βέβαια σε ένα διοικητικό σύστημα που περιλαμβάνει την Κεντρική και Περιφερειακή Διοίκηση, τις Νομαρχίες και τους Δήμους και τις Κοινότητες, δηλαδή σε μία διοικητική δομή που αλλάζει με το πρόγραμμα «Καλλικράτης». Σύμφωνα με αυτόν, τα Αποκεντρωμένα Όργανα σχεδιασμού και εφαρμογής πολιτικής προστασίας είναι:

- Οι Γενικοί Γραμματείς των Περιφερειών
- Οι Νομάρχες
- Οι Δήμαρχοι και οι Πρόεδροι Κοινοτήτων

Αυτοί έχουν την ευθύνη του όλου συντονισμού και της επίβλεψης του έργου της πολιτικής προστασίας σε ό,τι αφορά την πρόληψη, την ετοιμότητα, την αντιμετώπιση και την αποκατάσταση καταστροφών στην περιοχή αρμοδιότητάς τους.

Επικουρούνται στο έργο τους από τις ακόλουθες διοικητικές δομές πολιτικής προστασίας, η αποστολή των οποίων περιγράφεται στο Ν.3013/2002:

- Διεύθυνση Πολιτικής Προστασίας της Περιφέρειας
- Γραφείο Πολιτικής Προστασίας υπαγόμενο στον Νομάρχη
- Συντονιστικό Νομαρχιακό Όργανο
- Υπηρεσία Πολιτικής Προστασίας Δήμου
- Συντονιστικό Τοπικό Όργανο

Με βάση το ισχύον θεσμικό πλαίσιο πολιτικής προστασίας, συστήνεται Συντονιστικό Νομαρχιακό Όργανο (ΣΝΟ) στην έδρα κάθε Νομού και Συντονιστικό Τοπικό Όργανο (ΣΤΟ) στην έδρα κάθε Δήμου. Αποστολή του ΣΝΟ και του ΣΤΟ είναι να εισηγούνται μέτρα για την υποβοήθηση του έργου του Νομάρχη και του Δημάρχου αντίστοιχα. Η σύνθεση των Συντονιστικών Οργάνων ορίζεται από το Ν.3013/2002.

Η νέα διοικητική δομή της χώρας που θεσμοθετήθηκε με το Ν.3852/7-6-2010 καλεί για άμεσες κατάλληλες προσαρμογές στο σύστημα πολιτικής προστασίας και στα αποκεντρωμένα όργανα σχεδιασμού και εφαρμογής δράσεων πολιτικής προστασίας. Η σύνθεση των Συντονιστικών Οργάνων θα αλλάξει. Δεν χρειάζεται πάντως να αλλάξει κατ' ανάγκη η αντιπροσώπηση αρμοδιοτήτων και ρόλων σε αυτά.

Δυναμικό και μέσα πολιτικής προστασίας

Στο δυναμικό πολιτικής προστασίας περιλαμβάνονται:

- Στελέχη πολιτικής προστασίας σε κεντρικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.
- Το σύνολο των υπηρεσιών του δημόσιου και του ευρύτερου δημόσιου τομέα (Υπηρεσίες Υπουργείων, Υπηρεσίες των ΟΤΑ, Εποπτευόμενοι Φορείς).
- Οργανισμοί, εταιρείες του δημοσίου ή του ιδιωτικού τομέα που σχετίζονται με ειδικές δράσεις πολιτικής προστασίας κυρίως στις φάσεις προετοιμασίας και αντιμετώπισης των καταστροφών (ΔΕΗ, ΔΕΠΑ, ΕΥΔΑΠ, ΟΤΕ κ.λπ.)
- Τα Σώματα Ασφάλειας (Πυροσβεστικό Σώμα, Λιμενικό Σώμα, Ελληνική Αστυνομία)
- Το Ε.Κ.Α.Β. και οι λοιπές υπηρεσίες υγείας
- Οι Ένοπλες Δυνάμεις
- Ακαδημαϊκά και ερευνητικά Ιδρύματα
- Εθελοντικές οργανώσεις και ειδικευμένοι εθελοντές πολιτικής προστασίας

Σε περιπτώσεις γενικών καταστροφών, περιφερειακών και τοπικών καταστροφών μεγάλης έντασης ή καταστροφών εξειδικευμένου χαρακτήρα εντάσσονται στις δυνάμεις πολιτικής προστασίας πολίτες με εξειδικευμένη γνώση και εμπειρία καθώς και πάσης φύσεως μέσα που ανήκουν σε φυσικά και νομικά πρόσωπα με τους αντίστοιχους χειριστές τους.

Στα μέσα πολιτικής προστασίας περιλαμβάνονται:

- Εξειδικευμένα οχήματα και μηχανήματα (για έρευνα, διάσωση, διάνοιξη οδών, απόσυρση υλικών, καθαρισμό από ρύπανση, πυρόσβεση κ.ά)
- Οχήματα μεταφοράς (υλικών, εξοπλισμού, προσωπικού, πληθυσμού κ.λπ.)
- Ειδικά οχήματα (Πυροσβεστικού Σώματος, ΕΛ.ΑΣ., Ε.Κ.Α.Β.)
- Πλωτά και εναέρια μέσα
- Μέσα επικοινωνίας
- Υγιεινονομικό υλικό (π.χ. μάσκες, γάντια, παραιτήριο υλικό)

■ Υλικό ανάπτυξης καταυλισμών (σκηνές, λυόμενες οικίες, χημικές τουαλέτες, γεννήτριες, κλινοσκεπάσματα, έπιπλα, εργαλεία, τρόφιμα, πόσιμο νερό κ.λπ.)

Είναι φανερό πως, ανάλογα με το είδος της καταστροφής, απαιτούνται διαφορετικά και ενδεχομένως ειδικά, μέσα που η εξεύρεση και χρήση τους αποτελεί πρόκληση τόσο σε επίπεδο διαχείρισης, όσο και σε επίπεδο διοίκησης.

Εθελοντισμός πολιτικής προστασίας

Ο Ν.3013/2002 θέτει τις βάσεις για τη δημιουργία ενός συστήματος εθελοντισμού πολιτικής προστασίας.

Προβλέπει, καταρχήν, τη σύσταση Μητρώου Εθελοντικών Οργανώσεων και Ειδικευμένων Εθελοντών. Το Μητρώο έχει συσταθεί από τη Γ.Γ.Π.Π. και η ένταξη σε αυτό πραγματοποιείται με απόφαση του Γενικού Γραμματέα Πολιτικής Προστασίας.

Τα κριτήρια και οι προϋποθέσεις για ένταξη προβλέπονται στο άρθρο 18 παρ. 3 του Ν. 3613/2007, (ΦΕΚ 263Α) με το οποίο τροποποιήθηκε ο Ν.3013/2009. Σύμφωνα με αυτό, οι Εθελοντικές Οργανώσεις που μπορούν να ενταχθούν στο Μητρώο είναι νομικά πρόσωπα ή ενώσεις προσώπων μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, καθώς και ομάδες προσώπων που δραστηριοποιούνται, στο πλαίσιο των ΟΤΑ, και των οποίων ο σκοπός επικεντρώνεται σε δράσεις πολιτικής προστασίας. Αυτό πρέπει να προκύπτει, είτε από το καταστατικό τους είτε από την αποδεδειγμένη συμμετοχή τους, κατά το πρόσφατο παρελθόν, σε δράσεις που αφορούν την πρόληψη, αντιμετώπιση και αποκατάσταση φυσικών και τεχνολογικών καταστροφών.

Οι Ειδικευμένοι Εθελοντές είναι πρόσωπα που, είτε λόγω εμπειρίας είτε λόγω της ενασχόλησής τους, μπορούν να ανταποκριθούν με πληρότητα στα καθήκοντα πρόληψης, αντιμετώπισης και αποκατάστασης φυσικών και τεχνολογικών καταστροφών. Μια ειδική κατηγορία εθελοντών είναι αυτοί που δραστηριοποιούνται, στο πλαίσιο της αποστολής του Πυροσβεστικού Σώματος (σχετικό το άρθρο 27 του Ν. 3536/2007 (ΦΕΚ 42Α)).

Οι εντασσόμενοι στο Μητρώο Ειδικευμένοι Εθελοντές υπάγονται επιχειρησιακά απευθείας στη ΓΓΠΠ η οποία και τους κατανέμει σε αντίστοιχες ομάδες επιχειρησιακής δράσης με βάση τον τόπο κατοικίας τους. Επίσης, η ΓΓΠΠ προβλέπει, στο πλαίσιο του ετήσιου προϋπολογισμού της, κονδύλια για τη χρηματοδότηση των δραστηριοτήτων των Εθελοντικών Οργανώσεων και Ειδικευμένων Εθελοντών που έχουν ενταχθεί στο Μητρώο.

Σχεδιασμός για την αντιμετώπιση καταστροφής

Πλαίσιο σχεδίασης για την αποτελεσματική αντιμετώπιση εκτάκτων αναγκών από φυσικές, τεχνολογικές και άλλες καταστροφές αποτελεί το Γενικό Σχέδιο Πολιτικής Προστασίας με τη συνθηματική λέξη «Ξενοκράτης» (ΓΣΠΠ ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ). Θεσμοθετήθηκε με την Υπουργική Απόφαση 1299 του 2003 (ΦΕΚ423Β) « Έγκριση του από 7.4.2003 Γενικού Σχεδίου Πολιτικής Προστασίας με τη συνθηματική λέξη «Ξενοκράτης»».

Το ΓΣΠΠ «Ξενοκράτης» παρέχει συντονιστικές οδηγίες και κατευθύνσεις για την τυποποίηση των διαδικασιών και των σχεδίων αντιμετώπισης έκτακτης ανάγκης. Ειδικότερα, περιλαμβάνει τα ακόλουθα:

- Τις κατηγορίες καταστροφών στις οποίες αναφέρεται ο σχεδιασμός
- Το Σύστημα Κινητοποίησης Πολιτικής Προστασίας
- Τα επίπεδα διοίκησης και τις αντίστοιχες υπηρεσίες και φορείς που εμπλέκονται στο σχεδιασμό για κάθε κατηγορία καταστροφής.
- Τα όργανα διοίκησης και συντονισμού των επιχειρησιακών δυνάμεων σε όλα τα επίπεδα.
- Επιστημονική και επιχειρησιακή ορολογία πολιτικής προστασίας με εξειδίκευση για κάθε κατηγορία καταστροφών.

Το Σύστημα Κινητοποίησης Πολιτικής Προστασίας περιλαμβάνει τέσσερις άσεις:

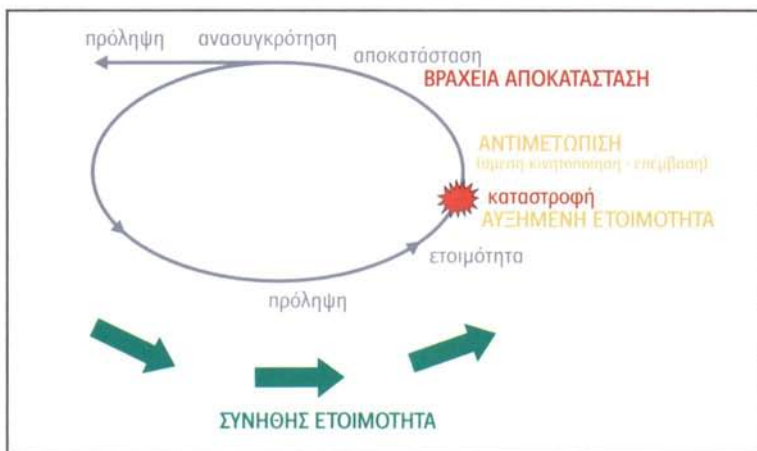
Στην Εικόνα 5 παρουσιάζονται οι φάσεις κινητοποίησης πολιτικής προστασίας σε αντιστοιχία με τις φάσεις διαχείρισης μιας καταστροφής.

Σύμφωνα με το ΓΣΠΠ «Ξενοκράτης», στο σχεδιασμό αντιμετώπισης έκτακτης ανάγκης μετέχουν Υπουργεία και εποπτευόμενοι φορείς σε επίπεδο κεντρικής διοίκησης και η Αυτοδιοίκηση. Το Σχέδιο περιλαμβάνει κατευθύνσεις

ΦΑΣΗ 1	Συνήθης ετοιμότητα
ΦΑΣΗ 2	Αυξημένη ετοιμότητα
ΦΑΣΗ 3	Άμεση Κινητοποίηση - Επέμβαση
ΦΑΣΗ 4	Αποκατάσταση - Αρωγή

σχεδίασης στους παραπάνω φορείς, οδηγίες αξιολόγησης των κινδύνων και επισήμανσης ευπαθών περιοχών, καθώς και κατευθυντήριες γραμμές χάραξης στρατηγικών, τακτικών και διαμόρφωσης επιχειρησιακής φιλοσοφίας.

Με βάση το ΓΣΠΠ «Ξενοκράτης», καταρτίζονται σχέδια για τους διάφορους κινδύνους. Όλα τα σχέδια πολιτικής προστασίας εγκρίνονται από τη ΓΓΠΠ.

Εικόνα 5. Το σύστημα κινητοποίησης πολιτικής προστασίας σε σχέση με τις φάσεις διαχείρισης καταστροφής

Ο σχεδιασμός, σε όλα τα επίπεδα διοίκησης, συντονίζεται από τη ΓΓΠΠ και όλα τα προβλεπόμενα σχέδια εγκρίνονται από τον Γενικό Γραμματέα Πολιτικής Προστασίας.

3.2. Ο θεσμοθετημένος ρόλος των Περιφερειών στην πολιτική προστασία

Οι αρμοδιότητες των Περιφερειών, στην πολιτική προστασία, καθορίζονται στο άρθρο 186 του Ν.3852/7-6-2010, στο πλαίσιο βέβαια που θέτει ο Ν. 3013/2002 «Αναβάθμιση πολιτικής προστασίας ...» (ΦΕΚ 102Α). Οι Περιφέρειες αναλαμβάνουν το συντονισμό και την επίβλεψη του έργου της πολιτικής προστασίας για την πρόληψη, ετοιμότητα, αντιμετώπιση και αποκατάσταση των καταστροφών, εντός των ορίων της εδαφικής της περιφέρειας.

Επίσης, εισηγούνται αναφορικά με το σχεδιασμό πολιτικής προστασίας της Περιφέρειας, στα πλαίσια των διαδικασιών για τον ετήσιο εθνικό σχεδιασμό πολιτικής προστασίας που αποφασίζεται από τη Διυπουργική Επιτροπή, και έχουν την ευθύνη για την εφαρμογή του ετήσιου εθνικού σχεδιασμού αναφορικά με προγράμματα, μέτρα και δράσεις που εφαρμόζονται σε επίπεδο Περιφέρειας.

Σε περίπτωση τοπικής καταστροφής, εισηγούνται στο Γενικό Γραμματέα Πολιτικής Προστασίας την έκδοση απόφασης κήρυξης κατάστασης έκτακτης ανάγκης πολιτικής προστασίας και αποφασίζουν την κήρυξη κατάστασης

έκτακτης ανάγκης, σε περίπτωση τοπικής καταστροφής μικρής έντασης.

Έχουν αρμοδιότητα για το σχεδιασμό και την οργάνωση θεμάτων πρόληψης, ενημέρωσης και αντιμετώπισης των καταστροφών ή καταστάσεων έκτακτης ανάγκης, καθώς και τη διάθεση και το συντονισμό της δράσης του απαραίτητου δυναμικού και μέσων προς την κατεύθυνση αυτή.

Οι Περιφέρειες συντονίζουν όλες τις υπηρεσίες της περιφέρειας, καθώς και του δημόσιου και ιδιωτικού δυναμικού και μέσων για την εξασφάλιση της ετοιμότητας, την αντιμετώπιση των καταστροφών και την αποκατάσταση των ζημιών της περιοχής.

Σε ό,τι αφορά τις δασικές πυρκαγιές, συμμετέχουν στην εκπόνηση προγραμμάτων αντιπυρικής προστασίας δασικών εκτάσεων, καθώς και στο σχεδιασμό και στη μελέτη μεθόδων και μέσων για την πρόληψη και καταστολή τους. Συνεργάζονται με τους αρμόδιους φορείς για την καταστολή των δασικών πυρκαγιών. Συμμετέχουν ακόμη στο συντονισμό και στην αξιοποίηση των εναέριων και επίγειων μέσων για τη δασοπυρόσβεση, σε συνεργασία με τους αρμόδιους φορείς.

Εκδίδουν αποφάσεις για επίταξη προσωπικών υπηρεσιών, καθώς και κινητών και ακινήτων, σύμφωνα με τις ρυθμίσεις του άρθρου 41 του Ν. 3536/2007 (ΦΕΚ 42Α).

Ειδικότερα, η μητροπολιτική περιφέρεια Αττικής και η μητροπολιτική ενότητα Θεσσαλονίκης ασκούν, στον τομέα της πολιτικής προστασίας και της ασφάλειας, αρμοδιότητες πλέον αυτών του άρθρου 186. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το άρθρο 210:

- Εκπονούν σχέδια έκτακτης ανάγκης.
- Συγκροτούν και λειτουργούν Συντονιστικό Μητροπολιτικό Όργανο για την πρόληψη και αντιμετώπιση εκτάκτων αναγκών.
- Διαχειρίζονται και εφαρμόζουν προγράμματα πολιτικής προστασίας.
- Σχεδιάζουν τις αναστατώσεις και την αντιχειμαρρική προστασία και μεριμνούν για την κατάρτιση πολυετών προγραμμάτων περιφερειακού επιπέδου.
- Αναφορικά με την καταστολή των δασικών πυρκαγιών, μεριμνούν για το σχεδιασμό της αντιπυρικής προστασίας και οργανώνουν την αρωγή και συνεργασία των εμπλεκόμενων κρατικών και άλλων φορέων και των Ο.Τ.Α..

Οι Περιφέρειες έχουν λοιπόν κεντρικό ρόλο στην πολιτική προστασία και μάλιστα αναφορικά με όλες τις φάσεις διαχείρισης μιας καταστροφής. Ο ρόλος τους στο συντονισμό και την επίβλεψη της πολιτικής προστασίας, εντός των ορίων της Περιφέρειας, στον τομέα αυτόν αναφέρεται ρητά, αφορά δε και τους Δήμους της Περιφέρειας.

3.3. Ο θεσμοθετημένος ρόλος των Δήμων στην πολιτική προστασία

Ο θεσμοθετημένος ρόλος των Δήμων και Κοινοτήτων στην πολιτική προστασία προσδιορίζεται αφενός από τον Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων και αφετέρου από το ισχύον θεσμικό πλαίσιο πολιτικής προστασίας.

Σύμφωνα με τον ισχύοντα Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων (Ν.3463/2006, ΦΕΚ 114Α), στις αρμοδιότητες των Δήμων και Κοινοτήτων περιλαμβάνονται και αυτές του τομέα της πολιτικής προστασίας (άρθρο 75Ζ), ιδίως δε:

«1. Ο συντονισμός και η επίβλεψη του έργου της πολιτικής προστασίας για την πρόληψη, ετοιμότητα, αντιμετώπιση και αποκατάσταση των καταστροφών που συμβαίνουν στα διοικητικά τους όρια.

2. Η διατύπωση εισήγησης για το σχεδιασμό πολιτικής προστασίας της περιοχής τους, στο πλαίσιο του ετήσιου εθνικού σχεδιασμού και η εφαρμογή των προγραμμάτων, μέτρων και δράσεων που αφορούν την περιοχή τους, στο πλαίσιο του εθνικού και περιφερειακού σχεδιασμού.

3. Η διάθεση και ο συντονισμός δράσης του απαραίτητου δυναμικού και μέσων για την πρόληψη, ετοιμότητα, αντιμετώπιση και αποκατάσταση των καταστροφών της περιφέρειάς τους.»

Επιπρόσθετα, ένα σύνολο θεσμοθετημένων αρμοδιοτήτων των Δήμων και Κοινοτήτων άπτονται της πολιτικής προστασίας, αν και δεν αναφέρονται ρητά ως αρμοδιότητες πολιτικής προστασίας.

Ενδεικτικά, στις αρμοδιότητες στον τομέα περιβάλλοντος εντάσσεται «Η λήψη προληπτικών και κατασταλτικών μέτρων για την προστασία των κοινόχρηστων χώρων και ιδιαίτερα των χώρων διάθεσης απορριμμάτων από εκδήλωση πυρκαγιάς, σύμφωνα με την κείμενη σχετική νομοθεσία» (άρθρο 75I, εδ.β4), καθώς και «Η παροχή συνδρομής στην αρμόδια πυροσβεστική υπηρεσία, με κάθε πρόσφορο μέσο που διαθέτουν, για την αντιμετώπιση πυρκαγιών, ιδίως σε περιοχές που έχουν δασικό χαρακτήρα» (άρθρο 75I, εδ.β5). Ακόμη, «Η επισκευή, συντήρηση και αξιοποίηση παραδοσιακών και ιστορικών σχολικών κτιρίων και κτιρίων που παραχωρούνται από δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς» (άρθρο 75I, εδ.στ7) και «Ο έλεγχος τήρησης των διατάξεων που αφορούν το Γενικό Οικοδομικό Κανονισμό και τις οικοδομές που χαρακτηρίζονται επικίνδυνες» (άρθρο 75II, εδ.12).

Παράλληλα, σύμφωνα με το άρθρο 75I «Οι δημοτικές και οι κοινοτικές αρχές διευθύνουν και ρυθμίζουν όλες τις τοπικές υποθέσεις, σύμφωνα με τις αρχές της επικουρικότητας και της εγγύτητας, με στόχο την προστασία, την ανάπτυξη και τη συνεχή βελτίωση των συμφερόντων και της ποιότητας ζωής της τοπικής κοινωνίας».

Από τα παραπάνω, φαίνεται ότι οι Δήμοι και Κοινότητες έχουν, εν δυνάμει, ρόλο στην πολιτική προστασία και μάλιστα ευρύτερο αυτού που προκύπτει από τις ρητά αναφερόμενες στον Κώδικα ως αρμοδιότητες πολιτικής προστασίας.

Παράλληλα, ο ρόλος των Δήμων και Κοινοτήτων στην πολιτική προστασία απορρέει από το ισχύον θεσμικό πλαίσιο πολιτικής προστασίας. Σύμφωνα με το Νόμο 3013/2002 (άρθρο 13), οι Δήμαρχοι:

- Συντονίζουν και επιβλέπουν το έργο της πολιτικής προστασίας, μεταξύ άλλων για την αντιμετώπιση καταστροφών, εφόσον αυτές συμβαίνουν εντός των διοικητικών ορίων των αντιστοιχών ΟΤΑ

- Έχουν την ευθύνη εφαρμογής του ετήσιου σχεδιασμού πολιτικής προστασίας αναφορικά με τους ΟΤΑ, κατά το σκέλος που τα οικεία περιφερειακά προγράμματα, μέτρα και δράσεις έχουν τοπικό χαρακτήρα.

- Διατυπώνουν εισήγηση για το σχεδιασμό πολιτικής προστασίας του ΟΤΑ, η οποία υποβάλλεται στο Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας για τη διαμόρφωση σχετικής πρότασης, στο πλαίσιο του άρθρου 11, παρ.γ του σχετικού Νόμου.

- Έχουν την ευθύνη της διάθεσης και του συντονισμού της δράσης του απαραίτητου δυναμικού και μέσων για την πρόληψη, ετοιμότητα, αντιμετώπιση και αποκατάσταση των καταστροφών εντός των ορίων του οικείου ΟΤΑ.

Επιπρόσθετα, σύμφωνα με το Ν.3613/2007, άρθρο 18, εδ.2, στις δράσεις Πολιτικής Προστασίας εντάσσεται η οργανωμένη απομάκρυνση των πολιτών από μία περιοχή για λόγους προστασίας της ζωής ή της υγείας τους από εξελισσόμενη ή από επικείμενη καταστροφή. Η λήψη της απόφασης για την οργανωμένη απομάκρυνση των πολιτών αποτελεί ευθύνη των κατά τόπους Δημάρχων και Προέδρων Κοινοτήτων, εφόσον έχουν την ευθύνη του συντονισμού για την αντιμετώπιση καταστροφής τοπικού επιπέδου. Η απόφαση για οργανωμένη απομάκρυνση πληθυσμού εκτελείται από τους αρμόδιους Δημάρχους και Προέδρους Κοινοτήτων, ακόμη και όταν η καταστροφή δεν χαρακτηρίζεται ως τοπική.

Σύμφωνα με το Ν.3013/2002, σε όλους τους Δήμους οφείλει να λειτουργεί Υπηρεσία Πολιτικής Προστασίας, οι αρμοδιότητες της οποίας συναρτώνται άμεσα με την εξασφάλιση της αναγκαίας οργάνωσης και υποδομής για τη λήψη των αντίστοιχων μέτρων πολιτικής προστασίας. Εξάλλου, σε κάθε Δήμο προβλέπεται η σύσταση Συντονιστικού Τοπικού Οργάνου (ΣΤΟ), στο οποίο προεδρεύει ο Δήμαρχος.

Ειδικότερα, το ισχύον Γενικό Σχέδιο Πολιτικής Προστασίας «Ξενοκράτης»

(Υ.Α. 1299/2003, ΦΕΚ 423Β), προβλέπει ότι οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης:

1. Μεριμνούν για την εξασφάλιση της αναγκαίας οργάνωσης και υποδομής των υπηρεσιών τους, προκειμένου να είναι ικανές για τη λήψη αποτελεσματικών μέτρων πολιτικής προστασίας και συντάσσουν προς τούτο σχετική μνημόνια ενεργειών.

2. Συντονίζουν και επιβλέπουν τα μέτρα για την πρόληψη, ετοιμότητα, αντιμετώπιση και αποκατάσταση των καταστροφών.

3. Διαθέτουν το απαραίτητο δυναμικό και μέσα για την αντιμετώπιση των καταστροφικών φαινομένων και συντονίζουν τη δράση αυτών.

4. Συνιστούν συντονιστικό τοπικό όργανο στην έδρα τους.

5. Καθορίζουν χώρους υποδοχής πληγέντων και μεριμνούν για την ανάπτυξη υποδομών στους χώρους αυτούς ικανών για τη διαβίωση των εκεί διαμενόντων.

6. Ενεργούν, στα πλαίσια της δικαιοδοσίας τους, ο,τιδήποτε συμβάλλει στο έργο της πολιτικής προστασίας και προκύπτει από όλο το πλέγμα της αποστολής τους.

Ο Ν.3852/7-6-2010 προβλέπει τη σύσταση υπηρεσιακών μονάδων Περιβάλλοντος - Πολιτικής Προστασίας στους δήμους (άρθρο 97).

Συνοψίζοντας και λαμβάνοντας υπόψη το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο κάθε Δήμος:

■ Διαθέτει οργανική Μονάδα Περιβάλλοντος - Πολιτικής Προστασίας που ενεργοποιείται ανάλογα για όλα τα είδη των κινδύνων

■ Διαθέτει Τεχνικές Υπηρεσίες και Υπηρεσία Κοινωνικής Προστασίας, που ενεργοποιούνται ανάλογα με το είδος του κινδύνου και τις ανάγκες που προκύπτουν.

■ Οφείλει να συστήσει στην έδρα του Συντονιστικό Τοπικό Όργανο (ΣΤΟ), επικεφαλής του οποίου είναι ο εκάστοτε Δήμαρχος

■ Δύναται να συμμετέχει μέσω του Δημάρχου ή Προέδρου στο Συντονιστικό Νομαρχιακό Όργανο (ΣΝΟ)

■ Δύναται να συγκροτεί Κέντρο Επιχειρήσεων για τον επιχειρησιακό συντονισμό των δράσεων ευθύνης του κατά την αντιμετώπιση του κινδύνου.

■ Συντάσσει Μνημόνιο Ενεργειών το οποίο καταγράφει τις δράσεις ευθύνης του και τους κανόνες εμπλοκής του. Μέσω αυτού, συμβάλλει στον επιχειρησιακό σχεδιασμό και στην προαγωγή του επιχειρησιακού συντονισμού με τις αντίστοιχες υπηρεσίες και οργανωτικές δομές της Περιφέρειας.

■ Δύναται να καταρτίσει Μνημόνιο Συνεργασίας με τους συμπλεκόμενους

σε τοπικό επίπεδο φορείς, υποστηρικτικές υπηρεσίες, καθώς και με όμορους Δήμους, με στόχο τον πλήρη συντονισμό των ενεργειών επιχειρησιακής διαχείρισης.

■ Οφείλει να καταρτίσει Σχέδιο Δράσης για την επιχειρησιακή αντιμετώπιση καταστροφών και καταστάσεων εκτάκτου ανάγκης, το οποίο στηρίζεται τόσο στο Μνημόνιο Ενεργειών, όσο και στα Μνημόνια Συνεργασίας.

Εκτός όμως από τον θεσμοθετημένο ρόλο των Δήμων, ιδιαίτερη σημασία έχει η προηγούμενη εμπειρία από καταστροφές. Η εμπειρία αυτή καταδεικνύει ένα εύρος δράσεων που Δήμοι εκλήθησαν να αναλάβουν για τη διαχείριση καταστροφής η οποία έπληξε την περιοχή τους, σε πολλές περιπτώσεις δε καθ' υπέρβαση του θεσμικά προδιαγεγραμμένου πεδίου δραστηριοποίησης τους.

3.4. Αυτοδιοίκηση και ολοκληρωμένη προστασία από καταστροφές

Ένα ερώτημα που οφείλουμε να απαντήσουμε, καταρχήν, είναι το αν χρειάζεται η Αυτοδιοίκηση να αναλάβει δράσεις για την πρόληψη και το μετριασμό των καταστροφών; Μήπως αρκεί να συμβάλει στη διαχείριση της κατάστασης έκτακτης ανάγκης και την αντιμετώπιση των επιπτώσεων, όταν η καταστροφή συμβεί;

Το ερώτημα αυτό είναι κρίσιμο, δεδομένου μάλιστα ότι οι δράσεις πρόληψης δύσκολα κερδίζουν την προσοχή και τη συναίνεση του πληθυσμού. Καταρχήν, ο πληθυσμός, κατά κανόνα, θεωρεί ότι το να υποστεί η περιοχή του μια καταστροφή αποτελεί ένα μακρινό και απίθανο ενδεχόμενο, ιδίως μάλιστα αν δεν έχει τέτοια πρόσφατη εμπειρία. Έτσι, λοιπόν, δύσκολα δικαιολογεί την ανάληψη πόρων για προληπτικές δράσεις, ενώ υπάρχουν άλλες πιεστικές καθημερινές ανάγκες. Πολύ λιγότερο, αποδέχεται τους περιορισμούς και τις δεσμεύσεις που συνεπάγονται οι προληπτικές δράσεις, όπως αυστηρότεροι όροι και περιορισμοί δόμησης, κανόνες στη χρήση και λειτουργία εγκαταστάσεων, κατάλληλα κριτήρια και κατευθύνσεις στις αναπτυξιακές επιλογές.

Το πολιτικό όφελος, λοιπόν, από την προληπτική δράση είναι συχνά πολύ μικρό, ιδίως μάλιστα αν η δράση αυτή είναι επιτυχημένη και η καταστροφή δεν συμβεί. Τα οφέλη από την αποτροπή μιας καταστροφής δεν γίνονται αντιληπτά, επειδή το να μην συμβεί καταστροφή θεωρείται αναμενόμενο και αυτονόητο.

Είναι αλήθεια ότι η επιτυχημένη διαχείριση της κατάστασης έκτακτης ανάγκης, αφού συμβεί μια καταστροφή, προβάλλεται και δημιουργεί πολι-

τικά οφέλη ευκολότερα. Στην περίπτωση που η καταστροφή συμβεί, μπορούν ακόμη να προκύψουν σημαντικά πολιτικά οφέλη, εάν είχαν ληφθεί προληπτικά μέτρα που οδήγησαν σε μετριασμό των επιπτώσεων. Δεν είναι όμως αποδεκτό μια σύγχρονη κοινωνία να έχει ως αφετηρία σχεδιασμού και δράσεων πολιτικής προστασίας την καταστροφή, δηλαδή να αποδέχεται μεγάλες άμεσες απώλειες, συχνά ανεπίστρεπτες, και ανεξέλεγκτες μεσο- μακροπρόθεσμες πολεοδομικές, οικονομικές, κοινωνικές, αναπτυξιακές συνέπειες.

Οι πολίτες αναμένουν από τους αιρετούς εκπροσώπους τους να περιορίσουν την πιθανότητα καταστροφής, αλλά και να διαχειριστούν αποτελεσματικά την κατάσταση, αν η καταστροφή συμβεί. Έρευνες έχουν δείξει ότι, σε περιόδους κρίσης, ο πληθυσμός απευθύνεται κατά προτεραιότητα στο Δήμο. Όταν λοιπόν η καταστροφή έρθει, το πολιτικό κόστος για τους τοπικούς άρχοντες μπορεί να είναι πολύ μεγάλο.

Εξάλλου, μια άλλη σύγχρονη κατεύθυνση που οδηγεί προς μια ολοκληρωμένη θεώρηση μιας καταστροφής σε όλες τις φάσεις τους, έχει να κάνει με τη βιώσιμη ανάπτυξη. Οι καταστροφές εξανεμίζουν μελλοντικούς πόρους, αλλοιώνουν το περιβάλλον, καταστρέφουν υλικά και άυλα αγαθά μεγάλης αξίας (πολιτισμικής, ιστορικής, περιβαλλοντικής), έχουν μακροπρόθεσμες κοινωνικές, οικονομικές και αναπτυξιακές επιπτώσεις που μπορεί να μετακληθούν από τόπο σε τόπο και από γενιά σε γενιά. Η αποτροπή τους είναι βασικό στοιχείο της βιώσιμης ανάπτυξης. Η θεώρηση των δράσεων πρόληψης και μετριασμού των καταστροφών, στο πλαίσιο της βιώσιμης ανάπτυξης, είναι η σύγχρονη πρόκληση που καλεί για συνδυασμένες δράσεις σε όλα τα επίπεδα, από το τοπικό στο παγκόσμιο.

3.5. Υφιστάμενες πρακτικές πολιτικής προστασίας

Στην Ελλάδα, έχει δημιουργηθεί ένα θεσμικό πλαίσιο πολιτικής προστασίας που αναφέρεται σε όλες τις φάσεις μιας καταστροφής. Παράλληλα, με αιχμή την αντισεισμική προστασία, είναι πλέον εγκαθιδρυμένες πρακτικές διαχείρισης καταστροφών.

Για την αντιμετώπιση καταστροφών, λειτουργεί ένας μηχανισμός άμεσης απόκρισης και παροχής βοήθειας που αποδίδει ένα σύνολο τεχνικών και μη τεχνικών επεμβάσεων έκτακτης ανάγκης. Τέτοιες επεμβάσεις είναι η έρευνα και διάσωση εγκλωβισμένων, η παροχή πρώτων βοηθειών, η επείγουσα περιθαλψη, ο έλεγχος και η αποκατάσταση των υποδομών, η διάνοιξη του οδικού δικτύου, η μετεγκατάσταση και επαναλειτουργία υπηρεσιών και άλλων λειτουργιών, ο έλεγχος καταλληλότητας για χρήση των κτιρίων και ο έλεγχος

βλαβών, κυκλοφοριακές ρυθμίσεις, η παροχή τροφής και νερού, η διανομή ειδών πρώτης ανάγκης, η ψυχολογική υποστήριξη των πληγέντων, οι καταδράσεις επικινδύνως ετοιμορρόπων κτιρίων, η παροχή άμεσα οικονομικής αρωγής στα νοικοκυριά που έχουν πληγεί κ.α..

Με αφετηρία τη σεισμική καταστροφή της Καλαμάτας το 1986, έχει δημιουργηθεί ένα σχήμα στέγασης των πληγέντων που περιλαμβάνει τρεις (3) διαδοχικές φάσεις.

■ Άμεση στέγαση σε πρόχειρα καταλύματα, συνήθως σκηνές, διάσπαρτα ή σε οργανωμένους καταυλισμούς. Κατά περίπτωση, έχουν χρησιμοποιηθεί επίσης ξενοδοχεία, πλοία, κατασκηνώσεις κ.α.,

■ Προσωρινή στέγαση σε μη μόνιμα καταλύματα, συνήθως μεταφερόμενους οικίσκους («κοντέϊνερ») και, σε πολλές περιπτώσεις, δημιουργία προσωρινών οικισμών. Παράλληλα, παροχή επιδότησης ενοικίου ή συγκατοίκησης για κάποιο χρονικό διάστημα, προκειμένου οι πληγέντες να αναζητήσουν στέγη σε κτίρια που δεν έχουν υποστεί ζημιές, και

■ Οριστική στέγαση μετά την αποκατάσταση των κτιρίων που είχαν πάθει ζημιές. Η αποκατάσταση των κτιρίων (επισκευή ή ανακατασκευή), κατά κανόνα, πραγματοποιείται με μέριμνα του ιδιοκτήτη τους, με οικονομική ενίσχυση και τεχνικές κατευθύνσεις από την πολιτεία.

Οι πρακτικές αντιμετώπισης καταστροφής λειτουργούν αυτόματα σε κάποιες κατηγορίες καταστροφών για τις οποίες υπάρχει συσσωρευμένη εμπειρία και τεχνογνωσία, όπως οι σεισμικές καταστροφές. Περισσότερες δυσκολίες παρουσιάζονται για νέου τύπου απειλές όπως επιδημίες, ρύπανση ποταμών και θάλασσας, ρύπανση του υδροφόρου ορίζοντα, καύσωνες.

Η καταστροφή

Άμεση απόκριση

Παροχή βοήθειας

Αποκατάσταση και ανασυγκρότηση

Εικόνα 6. Εξέλιξη των φάσεων διαχείρισης μιας καταστροφής

4. Μέσα υποστήριξης της πολιτικής προστασίας

4.1. Τεχνικά εργαλεία και συστήματα

Η εξέλιξη στις Τεχνολογίες Πληροφόρησης και Επικοινωνιών, ιδίως δε στα Γεωγραφικά Συστήματα Πληροφοριών (ΓΣΠ ή "GIS"), άλλαξε δραστικά την ικανότητα ανάλυσης των κινδύνων και της τρωτότητας, καθώς και τον ίδιο το σχεδιασμό έναντι καταστροφής. Ένα σύνολο εργαλείων είναι πλέον διαθέσιμα για διαχείριση πληροφοριών, για ανάλυση και παρουσίαση σεναρίων και προγραμμάτων στα κέντρα λήψης των αποφάσεων, για προβλέψεις και προειδοποιήσεις, καθώς και για επικοινωνία και κινητοποίηση.

Σε γενικές γραμμές, τα συστήματα αυτά πρέπει να είναι διαδραστικά με την έννοια ότι η πληροφορία πρέπει να επικαιροποιείται εύκολα και αρκετά ευέλικτα, ώστε να επιτρέπουν την ανάπτυξη σεναρίων πρέπει επίσης να έχουν τη δυνατότητα να οπτικοποιούν την εκάστοτε πληροφορία αναφορικά με την κατάσταση και τις συνθήκες, όσο εξελίσσεται η κατάσταση.

Γεωγραφικά Συστήματα Πληροφοριών

Τα Γεωγραφικά Συστήματα Πληροφοριών (ΓΣΠ ή "GIS") αποτελούν ένα λογισμικό που χρησιμοποιείται για την αποθήκευση πληροφοριών, καθώς και για την ανάλυση και μοντελοποίηση καταστάσεων, το οποίο χρησιμοποιεί γεωγραφικά δεδομένα και επιτρέπει τη δημιουργία χαρτών. Είναι πολύ χρήσιμα στη διαχείριση καταστροφών και την πολιτική προστασία.

Η πληροφορία προέρχεται από διαφορετικές πηγές και γεωγραφικές κλίμακες και μπορεί να συντίθεται σαν μια σειρά διαφορετικών επιπέδων. Για παράδειγμα, στην περίπτωση της πλημμύρας, πληροφορία για την εδαφική κάλυψη μπορεί να συνδυάζεται με πληροφορία για το έδαφος και το ανάγλυφο

του εδάφους, προκειμένου να εκτιμώνται συντελεστές κατεΐσδυσης χρήσιμοι για την πρόγνωση πλημμύρας. Διάφορα επίπεδα θεματικής πληροφορίας για τις υποδομές, τις χρήσεις γης, τα όρια της πλημμυρικής λεκάνης και τις κατασκευές, μπορεί να χρησιμοποιηθούν, προκειμένου να αναπτυχθούν και να ενημερώνονται σχέδια επέμβασης για τη διαχείριση έκτακτης ανάγκης.

Η ανάπτυξη τεχνικών που επιτρέπουν, προσιτή οικονομικά, αναγνώριση της θέσης έχουν αξιοποιηθεί από τα ΓΣΠ. Για παράδειγμα, η θέση κτιρίων ή άλλων στοιχείων του δομημένου περιβάλλοντος μπορεί πλέον να τοποθετηθεί στους θεματικούς χάρτες με ακρίβεια και με χαμηλό κόστος.

Σημαντική για τα ΓΣΠ είναι η Υποδομή για τη Χωρική Πληροφορία στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Infrastructure for Spatial Information in the European Community, INSPIRE). Ο όρος «Υποδομή Χωρικών Πληροφοριών» υποδηλώνει ένα θεσμικό και τεχνικό πλαίσιο συντονισμού των διαδικασιών συλλογής, χρήσης και διάθεσης χωρικών δεδομένων στα κράτη - μέλη.

Η Ευρωπαϊκή Οδηγία INSPIRE θεσπίστηκε τον Μάιο του 2007 και πρόκειται να ενσωματωθεί άμεσα στο εθνικό δίκαιο. Ανώτερος στόχος της οδηγίας είναι η δημιουργία μιας ενιαίας Υποδομής Χωρικών Πληροφοριών, σε Ευρωπαϊκό επίπεδο, για τους σκοπούς των περιβαλλοντικών πολιτικών της Κοινότητας και της άσκησης πολιτικών ή δραστηριοτήτων που ενδέχεται να έχουν αντίκτυπο στο περιβάλλον. Εφαρμόζεται στις πληροφορίες που συνδέονται με ένα γεωγραφικό πλαίσιο και τηρούνται σε ηλεκτρονική μορφή από τις δημόσιες αρχές. Οι πληροφορίες καλύπτουν θέματα όπως τα διοικητικά σύνορα, η χρήση γης, τα δίκτυα μεταφοράς, η υδρογραφία, το υψόμετρο, η γεωλογία, η κατανομή του πληθυσμού, οι βιομηχανικοί τόποι και οι ζώνες

φυσικών κινδύνων.

Τα ΓΣΠ χρησιμοποιούνται πλέον ευρέως για τους σκοπούς της πολιτικής προστασίας αλλά όχι χωρίς προβλήματα, όπως:

- Υποτίμηση των πόρων που απαιτούνται, προκειμένου όχι μόνο να δημιουργηθεί το Σύστημα, αλλά ιδίως να ενημερώνεται ώστε να συνεχίσει να εκπληρώνει τους σκοπούς για τους οποίους δημιουργήθηκε
- Αδυναμία συνεχούς κατάρτισης αρκετού προσωπικού του φορέα και δαπανηρή εξάρτηση από εξωτερικούς ειδικούς σε τεχνικά θέματα
- Μη συστηματική συλλογή, εισαγωγή και αποθήκευση στοιχείων που οδηγεί σε ασυμβατότητα και ακαταλληλότητα τους ή υπερβολική ανάλωση χρόνου σε τεχνικά ζητήματα και όχι σε πρακτικές εφαρμογές.

Πολλά από τα προβλήματα αυτά αμβλύνονται αν το ΓΣΠ αξιοποιείται στην καθημερινή λειτουργία του φορέα (όπως η αδειοδότηση, η ρύθμιση της κυκλοφορίας, ο πολεοδομικός σχεδιασμός) και όχι μόνο για τη διαχείριση καταστροφών.

Στο Επιχειρησιακό Κέντρο στο Δήμο της Φλωρεντίας, λειτουργεί ΓΣΠ το οποίο, μεταξύ των άλλων στοιχείων, έχει καταχωρημένα δεδομένα για τις κατοικίες των ΑμεΑ και των ηλικιωμένων. Μπορεί να εισαχθούν σαν στοιχεία ακόμη και δέντρα που έχουν πέσει. Χρησιμοποιώντας το Σύστημα, ο Δήμος δύναται να σχεδιάσει την εκκένωση του πληθυσμού σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης και να εκτιμήσει τους χρόνους που απαιτούνται.

Τεχνικές οπτικοποίησης και παρουσίασης της πληροφορίας

Τα πληροφοριακά συστήματα επιτρέπουν πλέον την παρουσίαση των αποτελεσμάτων με διάφορους τρόπους, ώστε να απευθύνονται κατάλληλα σε κάθε ομάδα - στόχο. Τρισδιάστατες απεικονίσεις, συνδυασμοί χάρτη με βίντεο και φωτογραφίες και άλλα πολλά καθιστούν την πληροφόρηση εύληπτη, ανάλογα με το σκοπό για τον οποίο χρειάζεται.

Η παρουσίαση επιστημονικών πληροφοριών, έτσι ώστε να γίνεται εύκολα αντιληπτή, βοηθά στη λήψη αποφάσεων για προληπτικές επεμβάσεις και δράσεις αντιμετώπισης καταστροφής. Κατάλληλα οπτικοποιημένη πληροφορία μπορεί να αποδειχτεί εξαιρετικά χρήσιμη σε διαβουλεύσεις και δημόσιες συγκεντρώσεις.

Ως παράδειγμα, οι κάτοικοι της Κολωνίας έχουν τη δυνατότητα να δουν, μέσω διαδικτύου, το εκτιμώμενο ύψος του νερού σε διάφορες περιοχές της πόλης και τα αντίστοιχα μέτρα που πρέπει να ληφθούν σε κάθε περιοχή (Πίνακας 2).

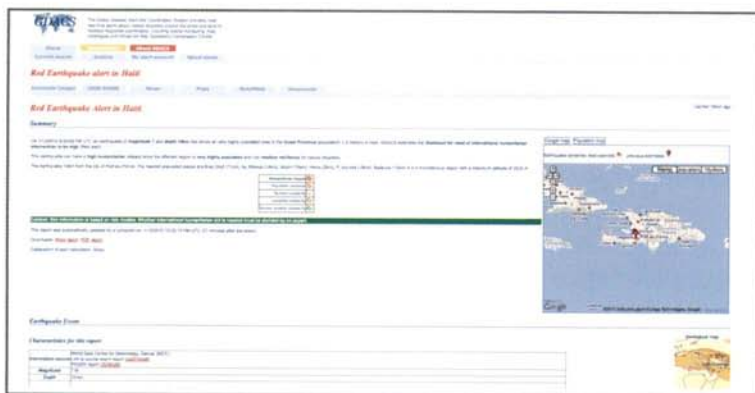
Στάθμη (m)	Ενέργειες
3.0	Αναμενόμενη στάθμη (καμία ενέργεια)
4.5	Ενεργοποιείται το Κέντρο αντιπλημμυρικής προστασίας και ειδοποιούνται ορισμένες τοπικές αρχές
7.5	Τοποθέτηση κινητών προστατευτικών τοίχων σε ορισμένες περιοχές
8.0	Τίθεται σε επιφυλακή το Κέντρο αντιπλημμυρικής προστασίας και ειδοποιούνται όλες οι τοπικές αρχές
9.0	Προετοιμάζονται κλίνες σε νοσοκομεία
9.5	Τοποθέτηση κινητών προστατευτικών τοίχων σε όλες τις περιοχές
10.0	Το ιστορικό κέντρο της πόλης πλημμυρίζει
11.0	Εκκίνηση εκκένωσης
12.0	100.000 κάτοικοι απομακρύνονται

Πίνακας 2. Ενέργειες που γίνονται ανάλογα με τη στάθμη του νερού στην Κολωνία

Συστήματα προειδοποίησης και κινητοποίησης

Τα συστήματα προειδοποίησης παρέχουν πληροφόρηση σε σχεδόν πραγματικό χρόνο, προκειμένου να υποστηρίξουν την άμεση απόκριση και κινητοποίηση των δυνάμεων πολιτικής προστασίας. Αναφέρονται σε διάφορα διοικητικά/γεωγραφικά επίπεδα από το παγκόσμιο ως το τοπικό και, κατά κανόνα, είναι προσαρμοσμένα στον τύπο του κινδύνου και τους σκοπούς που καλούνται να εξυπηρετήσουν.

Υπάρχει ένας μεγάλος αριθμός παγκόσμιων συστημάτων προειδοποίησης για διάφορες καταστροφές. Ένα τέτοιο σύστημα είναι το GDACS (Global Disaster Alert and Coordination System) που αποτελεί μια κοινή πρωτοβουλία των Ηνωμένων Εθνών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το GDACS αξιοποιεί συνδυασμένα ένα σύνολο μέσων (από δορυφορικές τεχνολογίες μέχρι παρακολούθηση της πληροφόρησης από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης), προκει-

Εικόνα 7. Αναφορά σεισμού Αίγινας 2010

μένου να εκτιμήσει άμεσα την κατάσταση μετά από ένα επικίνδυνο συμβάν κάπου στη γη και να ενημερώσει τους χρήστες παρέχοντας πληροφορία σε σχεδόν πραγματικό χρόνο. Υιοθετεί τρία (3) επίπεδα συναγερμού και ειδοποιεί ανάλογα, με διάφορους τρόπους, ένα πολύ μεγάλο αριθμό χρηστών με διαφορετικό βαθμό εμπλοκής, παρέχοντας αντίστοιχες πληροφορίες σε κάθε κατηγορία χρήστη. Εν-σωματώνει ακόμη πληροφορίες από άλλα συστήματα διαχείρισης πληροφορίας, ώστε ο χρήστης να ενημερώνεται χωρίς να χρειάζεται να αναζητά πληροφορία από πολλές πηγές (Εικόνα 7).

Ένα σύστημα προειδοποίησης για όλη την Ελλάδα είναι η έκδοση του ημερήσιου Χάρτη Πρόβλεψης Κινδύνου Πυρκαγιάς (Εικόνα 8). Εκδίδεται καθημερινά από επιστημονική ομάδα της ΓΓΠΠ καθ' όλη τη διάρκεια της αντιπυρικής περιόδου (από 1η Μαΐου έως την 30η Οκτωβρίου). Οι χωρικές μονάδες που εμφανίζει ο Χάρτης είναι οι περιοχές ευθύνης των Δασαρχείων της χώρας. Βασίζεται στην εκτίμηση του Δείκτη Κινδύνου Πυρκαγιάς.

Ο δείκτης αυτός είναι ένας σχετικός αριθμός που δείχνει το επίπεδο κινδύνου πυρκαγιάς, όπως αυτό καθορίζεται από συνδυασμό συγκεκριμένων παραμέτρων. Για την εκτίμησή του λαμβάνονται υπόψη κυρίως οι προβλέψεις καιρικών φαινομένων για το επόμενο 24ωρο, μετρήσεις της βροχόπτωσης, της υφιστάμενης θερμοκρασίας και της σχετικής υγρασίας, η κατάσταση της βλάστησης. Υπάρχουν πέντε επίπεδα του Δείκτη Κινδύνου Πυρκαγιάς: Επίπεδο 1 (Χαμηλό), Επίπεδο 2 (Μέτριο), Επίπεδο 3 (Υψηλό), Επίπεδο 4 (Πολύ Υψηλό), Επίπεδο 5 (Συναγερμού).

Σε κάθε περιοχή, αποδίδεται καθημερινά ένας Δείκτης Κινδύνου Πυρκαγιάς

Εικόνα 8. Χάρτης πρόβλεψης κινδύνου πυρκαγιάς

και κοινοποιείται στους φορείς πολιτικής προστασίας. Εάν ο Δείκτης Κινδύνου Πυρκαγιάς είναι Πολύ Υψηλός ή σε επίπεδο Συναγερμού, αυξάνεται αντίστοιχα το επίπεδο ετοιμότητας των φορέων, σύμφωνα με όσα προβλέπουν τα σχετικά σχέδια. Αυτό μπορεί να σημαίνει αυξημένη ετοιμότητα, μεγαλύτερη διασπορά πυροσβεστικών οχημάτων σε προκαθορισμένα σημεία ή ακόμη και μεταστάθμευση ενάεριων μέσων ή επιφυλακή του προσωπικού.

Άλλα συστήματα προειδοποίησης είναι τοπικά. Χαρακτηριστική τέτοια περίπτωση αποτελεί η εγκατάσταση παρατηρητηρίων (πυροφυλάκεια), μέσα στο δάσος, με σκοπό την άμεση αναγγελία της πυρκαγιάς και οι σταθμοί παράτησης των συστημάτων τηλεανίχνευσης δασικών πυρκαγιών.

Η χρησιμότητα των συστημάτων προειδοποίησης είναι μεγάλη. Πρέπει ωστόσο να τονιστεί ότι λειτουργούν υποστηρικτικά προς την επιχειρησιακή δομή και δεν μπορούν να την υποκαταστήσουν.

4.2 Επικοινωνία και πληροφόρηση

Όταν μια περιοχή πλήττεται από καταστροφή, οι άνθρωποι χρειάζονται βοήθεια. Έχουν ανάγκη από στέγη, νερό, τροφή, περιθαλψη και άλλα πολλά. Χρειάζονται όμως επίσης πληροφόρηση και επικοινωνία. Οι πληγέντες χρειάζονται πληροφόρηση σχετικά με τις επιλογές που έχουν για να αποφασίσουν για τη ζωή τους. Όπως όλοι οι υπόλοιποι άνθρωποι, έτσι και αυτοί καλούνται να αποφασίσουν για τη ζωή τους με βάση την καλύτερη δυνατή πληροφόρηση που μπορεί να έχουν.

Σε όλες τις φάσεις μιας καταστροφής, από την πρόληψη μέχρι την ανασυγκρότηση, οι άνθρωποι χρειάζονται πληροφόρηση. Προφανώς, το είδος της πληροφόρησης που χρειάζονται είναι διαφορετικό σε κάθε φάση.

Αμέσως μετά από μια καταστροφή, η πληροφορία που έχουν ανάγκη είναι κατά κανόνα απλή. Θέλουν να γνωρίζουν τι συνέβη, από πού μπορούν να πάρουν νερό και τροφή, πού βρίσκονται οι δικοί τους και πώς είναι. Θέλουν

απαντήσεις για το ποια νοσοκομεία λειτουργούν στην περιοχή ή αν υπάρχουν συγκοινωνίες. Η παροχή πληροφόρησης για τα ζητήματα αυτού του είδους μπορεί να αποτρέψει τον πανικό και να αυξήσει την ικανότητα των ανθρώπων να πάρουν την τύχη τους στα χέρια τους.

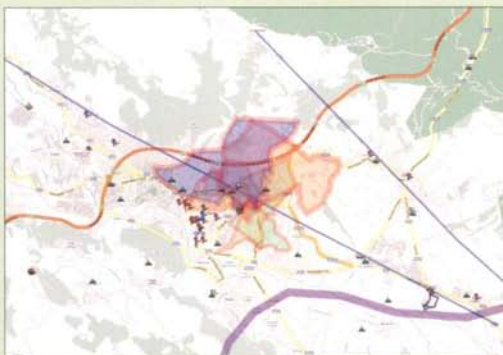
Σημειωτέον, κατά τα πρώτα στάδια μιας καταστροφής η πληροφόρηση είναι κατά κανόνα ελλιπής και αναξιόπιστη. Τα καθημερινά μέσα πληροφόρησης (ραδιόφωνο, τηλεόραση, τα κινητά τηλέφωνα, ο τύπος) σε πολλές περιπτώσεις δεν λειτουργούν, που σημαίνει ότι η πληροφόρηση λιγοστεύει ενώ είναι περισσότερο χρήσιμη. Εξάλλου, οι εργαζόμενοι στα ΜΜΕ μπορεί να είναι επίσης πληγέντες. Τα μέσα πληροφόρησης εκτός των ΜΜΕ (σταθερά τηλέφωνα, κινητά τηλέφωνα, το διαδίκτυο κ.λπ.) μπορεί επίσης να δυσλειτουργούν ή να έχουν διακοπή.

Σταδιακά, ανακλύπουν άλλες σημαντικές ανάγκες πληροφόρησης. Οι άνθρωποι θέλουν να μάθουν πού μπορούν να βρουν ιατρική βοήθεια, πού διατίθενται τροφή, νερό και είδη πρώτης ανάγκης, τι δυνατότητες υπάρχουν για πρόχειρα καταλύματα. Σε αυτή τη φάση, ο πληθυσμός βρίσκεται συχνά σε απόγνωση και ακούει αυτό που θέλει. Χρειάζεται προσοχή, ώστε να μην δημιουργηθούν υπερβολικές προσδοκίες (και στη συνέχεια απογοήτευση) και να μην υπάρξουν παρεξηγήσεις.

Αργότερα, αλλά όμως αρκετά σύντομα μετά την καταστροφή, οι άνθρωποι έχουν ανάγκη να μάθουν τι δικαιούνται και να αρχίσουν να καταλαβαίνουν τι να περιμένουν από το μηχανισμό παροχής βοήθειας. Καθώς εκτυλίσσονται οι δράσεις των τοπικών φορέων, δημιουργείται η ανάγκη να κοινοποιηθούν οι δράσεις αυτές στον πληθυσμό και να δοθούν επεξηγήσεις, ώστε να ξέρει ο καθένας πώς μπορεί να έχει πρόσβαση στις παρεχόμενες υπηρεσίες και πώς να ζητήσει ό,τι δικαιούται. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η πληροφόρηση για οικονομική ενίσχυση που πρόκειται να δοθεί για την αποκατάσταση των πληγέντων κτιρίων ή για οικονομική αρωγή που θα διανεμηθεί σε κάποιες κατηγορίες πληγέντων.

Σε αυτή τη φάση, τίθενται επιτακτικά ζητήματα λογοδοσίας π.χ. για ανάγκες που δεν έχουν καλυφθεί σε μια συγκεκριμένη περιοχή ή για κατασπατάληση πόρων χωρίς λόγο.

Μακροπρόθεσμα, οι ανάγκες επικοινωνίας και πληροφόρησης γίνονται πιο σύνθετες και περνάνε από την απλή ανάγκη πληροφόρησης των πληγέντων στην ανάγκη οι ίδιοι να επικοινωνήσουν και να εκφραστούν. Όταν οι βασικές ανάγκες έχουν καλυφθεί, αρχίζουν ερωτήματα για το ποιος είναι αρμόδιος και πώς μπορούν να συνεννοηθούν με αυτόν.

Εικόνα 9. Οθόνη ιστοσελίδας με στοιχεία για τη σεισμική καταστροφή της L'Aquila

Η ανάπτυξη των νέων τεχνολογιών κοινωνικής δικτύωσης (π.χ. facebook, twitter, flictr) έχει αυξήσει τις δυνατότητες των ίδιων των πληγέντων να διαδίδουν πληροφορία για την κατάσταση και

τις ανάγκες που υπάρχουν. Μετά το σεισμό της L' Aquila στην Ιταλία (2008) δημιουργήθηκε, με πρωτοβουλία των πληγέντων, μια ιστοσελίδα στην οποία «ανέβαιναν» πληροφορίες από τους ίδιους τους πληγέντες για την κατάσταση, τις ανάγκες και τις δράσεις παροχής βοήθειας. Αντίστοιχη πρωτοβουλία αναλήφθηκε μετά την πλημμύρα της Ν. Ορλεάνης το 2007.

Η αποτελεσματική επικοινωνία μπορεί να είναι καίριας σημασίας και για τους φορείς παροχής βοήθειας και διαχείρισης έκτακτης ανάγκης. Μπορεί, για παράδειγμα, να περάσουν το μήνυμα ότι πρέπει να μείνουν ελεύθερες κάποιες λωρίδες κυκλοφορίας, προκειμένου να διευκολυνθεί η πρόσβαση διασωστικών οχημάτων ή οχημάτων παροχής βοήθειας.

Πρέπει να σημειωθεί ότι στοιχεία καταδεικνύουν την έλλειψη πληροφόρησης σαν αυξητικό παράγοντα του επιπέδου άγχους και της πιθανότητας ψυχολογικού τραύματος. Οι άνθρωποι δυσκολεύονται να αποφασίσουν για το μέλλον τους, αν δεν βγάλουν νόημα για το ποια βοήθεια τους προσφέρεται και για το ποιος σχεδιασμός υπάρχει για την ενίσχυσή τους, προκειμένου να ανακάμψουν.

Τα μέσα πληροφόρησης, ανάλογα με την κατάσταση, μπορεί να είναι από πολύ απλά π.χ. ένας τηλεβόας ή ένας πίνακας ανακοινώσεων, μέχρι ραδιοφωνικά και τηλεοπτικά μηνύματα και εκπομπές (Εικόνα 10). Η λειτουργία και κοινοποίηση ενός ειδικού τηλεφωνικού αριθμού πληροφόρησης μπορεί επί-

Εικόνα 10. Αίγιο μετά το σεισμό του 1995:
Τα ΜΜΕ εν δράσει

σης να αποδειχτεί χρήσιμη σε κάποιες περιπτώσεις.

Μια ακόμη διάσταση του ζητήματος είναι ο ρόλος που μπορεί να παίξει η επικοινωνία και η πληροφόρηση για να ανέβει το ηθικό των πληγέντων. Ακούγοντας άλλους ανθρώπους στην ίδια κατάσταση, μιλώντας για την κατάσταση, μαθαίνοντας τα πρακτικά βήματα, που θα γί-

νουν για την αποκατάσταση της περιοχής, ενθαρρύνουν τους πληγέντες να προχωρήσουν και να αφήσουν πίσω την καταστροφή.

Ακόμη, σε πολλές περιπτώσεις, έχει αποδειχθεί η χρησιμότητα της ψυχαγωγίας και της αναψυχής, ώστε να ξεφύγει ο πληθυσμός από το κλίμα της κατήφιας και από τη βαριεστημάρα, κατά το διάστημα που παραμένει άπρακτος στους καταυλισμούς. Η ψυχαγωγία είναι ιδιαίτερα σημαντική για τα παιδιά.

Η εμπειρία καταδεικνύει τα παρακάτω, προκειμένου να αντιμετωπιστούν τα θέματα πληροφόρησης και επικοινωνίας:

- Χρειάζεται να τεθεί κάποιος/α υπεύθυνος/η για θέματα επικοινωνίας και πληροφόρησης
- Ο συντονισμός και η δικτύωση μπορούν να πολλαπλασιάσουν τις προσπάθειες πληροφόρησης
- Ο εξοπλισμός επικοινωνίας και πληροφόρησης είναι κρίσιμος για τη διαχείριση καταστροφής
- Η πληροφόρηση είναι σκόπιμο να είναι αμφίδρομη. Οι φορείς διαχείρισης πρέπει όχι μόνο να δίνουν, αλλά και να παίρνουν πληροφορίες από τον πληθυσμό.
- Είναι πολύ επιβοηθητικό να αξιοποιούνται κατάλληλα τα ΜΜΕ και να εντάσσονται στη δράση των φορέων διαχείρισης καταστροφής.
- Η αξιοποίηση όσο το δυνατόν των νέων τεχνολογιών και του διαδικτύου είναι πολύ θετική.

Στον τομέα της μείωσης των καταστροφών, ήδη, τα θέματα πληροφόρησης και επικοινωνίας θεωρούνται σημαντικά. Πολύ χαρακτηριστική περίπτωση είναι αυτή της οργανωμένης απομάκρυνσης πληθυσμού λόγω επικείμενης ή εξελισσόμενης πλημμύρας, όπου η επικοινωνία ήδη θεωρείται ως η καρδιά

του προβλήματος. Υπάρχει σημαντική εμπειρία από προσπάθειες για την ενημέρωση του πληθυσμού σε θέματα προστασίας και αυτοπροστασίας, την πληροφόρηση διάφορων ομάδων - στόχων για ζητήματα πρόληψης, σχεδιασμού και ετοιμότητας, αποκατάστασης. Μένουν όμως πολλά ακόμα να γίνουν, για να αποκτήσει η πληροφόρηση και η επικοινωνία τη σημασία που τούς πρέπει και ιδίως για να αποτελέσουν μέσον συμμετοχής, διαφάνειας και λογοδοσίας.

4.3. Εθελοντισμός πολιτικής προστασίας

Ο επίσημος εθελοντισμός είναι μια δραστηριότητα που πραγματοποιείται μέσω μη κερδοσκοπικών οργανώσεων ή προγραμμάτων και αναλαμβάνεται προς όφελος της κοινότητας και του εθελοντή, με την ελεύθερη βούληση του ίδιου του εθελοντή και χωρίς καταναγκασμό, χωρίς οικονομική αμοιβή, και μόνο σε θέσεις που προορίζονται για εθελοντές.

Μέλη εθελοντικών οργανώσεων δραστηριοποιούνται σε διάφορα θέματα, συμβάλλοντας στη βαθμιαία επίλυση καίριων προβλημάτων, όταν το κράτος αδυνατεί ή όπου η κρατική κοινωνική πολιτική αδρανεί ή δεν επαρκεί. Αυτά τα στοιχεία προσδίδουν στις εθελοντικές οργανώσεις ένα δημόσιο χαρακτήρα.

Ο εθελοντισμός έχει αναπτυχθεί τα τελευταία χρόνια στη χώρα μας. Σε πολλούς ΟΤΑ λειτουργούν Γραφεία Εθελοντισμού, προκειμένου να προωθηθούν το εθελοντικό πνεύμα, να χαράζουν, να σχεδιάζουν και να πραγματοποιούν εθελοντικό έργο, καθώς και για να ενισχύουν, να καθοδηγούν και να υποστηρίζουν το έργο των εθελοντών και εθελοντικών οργανώσεων στο συγκεκριμένο ΟΤΑ.

Οι καταστροφές, κατά κανόνα, ευαισθητοποιούν και ενεργοποιούν τους ανθρώπους, προκειμένου να συμβάλλουν στην αντιμετώπιση της κατάστασης και στην παροχή βοήθειας στους πληγέντες. Η πολιτική προστασία αποτελεί ένα σημαντικό πεδίο συμβολής εθελοντών και εθελοντικών οργανώσεων.

Στην Ελλάδα, υπάρχει ήδη σχετικό θεσμικό πλαίσιο και έχουν γίνει βήματα για την ένταξη εθελοντών στο δυναμικό πολιτικής προστασίας. Ο Ν. 3013/2002 προβλέπει τη δημιουργία Συστήματος Εθελοντισμού Πολιτικής Προστασίας, ως αποστολή της ΓΓΠΠ. Προβλέπεται επίσης θεσμικά η δυνατότητα επιχειρησιακής ένταξης των εθελοντικών ομάδων στα Συντονιστικά Όργανα.

Προνομιακοί τομείς για τη συμβολή των εθελοντικών οργανώσεων είναι υποστήριξη ραδιοεπικοινωνιών, η οργάνωση χώρων καταυλισμού (ανάπτυξη σκηνικού υλικού κ.λπ.), η ψυχολογική υποστήριξη των πληγέντων, η τροφοδοσία του πληθυσμού και η διανομή ειδών πρώτης ανάγκης, η δασοπροστασία, η παροχή πρώτων βοηθειών. Πάντως, σε κάθε καταστροφή οι ανάγκες

διαφέρουν και επομένως το πεδίο που ανοίγεται για εθελοντική συνεισφορά είναι άλλο. Η ευελιξία του συστήματος εθελοντισμού αποτελεί, από αυτήν την άποψη, μια σημαντική επιδίωξη.

Ένα σύνολο ζητημάτων μένουν ανοιχτά αναφορικά με τον εθελοντισμό, όπως ο καθορισμός των κριτηρίων ένταξης, κατάταξης και αξιολόγησης των εθελοντικών οργανώσεων, η εκπαίδευση και πιστοποίηση των εθελοντών και η επιχειρησιακή τους ένταξη, η ασφαλιστική και νοσοκομειακή τους κάλυψη, καθώς και η ρύθμιση θεμάτων αστικής ευθύνης.

Η εκπαίδευση εθελοντών συνιστά ένα σημαντικό στοιχείο ανάπτυξης εθελοντικής δράσης. Στα πλαίσια αυτά, το εκπαιδευτικό πρόγραμμα Εθελοντικής Δράσης για την Διαχείριση Κινδύνων και Κρίσεων και Αντιμετώπιση Εκτάκτων Αναγκών «Προστατεύω τον εαυτό μου και τους άλλους» στοχεύει στην εκπαίδευση Εθελοντών για την απόκτηση δεξιοτήτων Διαχείρισης Κινδύνων και Κρίσεων και Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών. Το πρόγραμμα διεξάγεται σε συνεργασία με την Τοπική Αυτοδιοίκηση και άλλους φορείς. Διαρθρώνεται σε επί μέρους προγράμματα 100 εκπαιδευτικών ωρών και οδηγεί σε πιστοποίηση και ένταξη στο Μητρώο της ΓΓΠΠ Από το 2001, έχουν εκπαιδευτεί περί τους 4.700 εθελοντές σε περισσότερους από 140 Δήμους.

Εικόνα 11. Εκπαίδευση εθελοντών στην ΕΜΑΚ

Εικόνα 12. Εκπαίδευση εθελοντών από τον ΕΕΣ

Εικόνα 13. Εκπαίδευση εθελοντών από τον ΟΑΣΠ: Ενημέρωση στο Εργαστήριο Αντισεισμικής Τεχνολογίας του ΕΜΠ

Πηγή: www.ethelontismos.gr

Η Υπηρεσία Πολιτικής Προστασίας της Φλωρεντίας υπερηφανεύεται, επειδή μπορεί να κινητοποιήσει 4.000 εθελοντές πολιτικής προστασίας σε δύο ώρες. Και πράγματι έτσι είναι. Η πόλη έχει μακριά παράδοση στον εθελοντισμό από το 1334, όταν ιδρύθηκε η περίφημη οργάνωση Misericordia. Σήμερα η Misericordia αποτελεί ένα σύγχρονο σύστημα ασθενοφόρων και δίνει μαθήματα τεχνικών διάσωσης. Στο Βορρά, η Περιφέρεια της Λομβαρδίας με 1.537 Δήμους έχει περισσότερες από 200 εθελοντικές οργανώσεις που έχουν ενταχτεί στο σύστημα πολιτικής προστασίας, αφού έχουν υπογράψει νόμιμο συμφωνητικό. Πρακτικές ασκήσεις στο πεδίο είναι συνηθισμένες τα Σαββατοκύριακα και έχουν μεγάλη ζήτηση από εθελοντές.

5. Ειδικά ζητήματα πολιτικής προστασίας αναφορικά με διάφορες δράσεις και κινδύνους

5.1. Ολοκληρωμένη διαχείριση του πλημμυρικού κινδύνου

Γιατί οι πλημμύρες;

Οι πλημμύρες προσφέρονται για να εξεταστεί η σκοπιμότητα μιας ολοκληρωμένης θεώρησης της πολιτικής προστασίας σε όλες τις φάσεις μιας καταστροφής και σε διάφορα διοικητικά και χωρικά επίπεδα.

Μια πλημμύρα συνδέεται με φυσικές διαδικασίες που συντελούνται σε γεωγραφική και διοικητική κλίμακα που, κατά κανόνα, υπερβαίνει τα όρια ενός Δήμου. Έτσι λοιπόν, για την πρόληψη πλημμύρας σε ένα Δήμο απαιτείται η συμβολή άλλων Δήμων που δεν έχουν υποστεί, και ενδεχομένως δεν θα υποστούν ποτέ, τις συνέπειες μιας πλημμύρας. Εξάλλου, οι πλημμύρες αποτελούν σε αρκετές περιπτώσεις ένα διασυνοριακό ζήτημα. Έτσι λοιπόν, η πρόωση ενός σχεδίου διαχείρισης του προβλήματος προϋποθέτει συναίνεση σε γεωγραφική και διοικητική κλίμακα που υπερβαίνει τα όρια ενός φορέα.

Επιπρόσθετα, ο κίνδυνος πλημμύρας συνδέεται άμεσα με τη χρήση και διαχείριση της γης, ένα δύσκολο τομέα που πολύ λίγο έχει συνδεθεί με την πολιτική προστασία. Η ολοκληρωμένη διαχείριση του πλημμυρικού κινδύνου καλεί για ρυθμίσεις και μέτρα όπως η απαγόρευση της δόμησης σε περιοχές μεγάλης επικινδυνότητας, η κατάλληλη χωροθέτηση επιχειρήσεων και έργων υποδομής, κίνητρα μετεγκατάστασης επιχειρήσεων, διατήρηση των υγροτόπων και της φυσικής βλάστησης, φύτευση του ακάλυπτου χώρου των οικοπέδων καθώς και αύξηση του πρασίνου στις πόλεις.

Επειδή αυτά τα μέτρα είναι μακροπρόθεσμης απόδοσης και δύσκολης εφαρμογής, στην πλειονότητα των περιπτώσεων ο σχεδιασμός έναντι πλημμ-

μύρας επικεντρώνεται στη διαχείριση της έκτακτης κατάστασης αφού η πλημμύρα συμβεί.

Οι πλημμύρες αποτελούν ένα σημαντικό πρόβλημα, σε επίπεδο ΕΕ. Ήδη, έχει θεσμοθετηθεί και ενσωματωθεί στο εθνικό δίκαιο η Οδηγία 2007/60/ΕΚ για την αξιολόγηση και τη διαχείριση των κινδύνων πλημμύρας. Η Οδηγία προβλέπει ότι τα κράτη - μέλη οφείλουν να διεξάγουν προκαταρκτική αξιολόγηση κινδύνων πλημμύρας για κάθε περιοχή λεκάνης απορροής ποταμού ή τμήμα διεθνούς περιοχής λεκάνης απορροής ποταμού που βρίσκεται στην επικράτειά τους και να προσδιορίσουν τις περιοχές για τις οποίες υπάρχουν δυνητικά σοβαροί κίνδυνοι πλημμύρας.

Για τις περιοχές αυτές, πρέπει να καταρτίσουν χάρτες επικινδυνότητας και κινδύνου πλημμύρας σε επίπεδο περιοχής λεκάνης απορροής ποταμού και να θέσουν κατάλληλους στόχους, καταρτίζοντας σχέδιο διαχείρισης. Αυτό καλύπτει όλες τις πτυχές της διαχείρισης των κινδύνων πλημμύρας, εστιάζοντας στην πρόληψη, την προστασία και την ετοιμότητα. Μπορεί να περιλαμβάνεται σύστημα πρόβλεψης και έγκαιρης προειδοποίησης, καθώς και μέτρα για την προώθηση βιώσιμων πρακτικών χρήσης γης, τη βελτίωση της συγκράτησης υδάτων και την ελεγχόμενη κατάκλυση ορισμένων περιοχών σε περίπτωση πλημμύρας. Σημειώνεται ότι όλα τα στοιχεία καθίστανται υποχρεωτικά διαθέσιμα στο κοινό. Σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα εφαρμογής της Οδηγίας, προβλέπεται ολοκλήρωση της προκαταρκτικής αξιολόγησης έως 22/12/2011, ολοκλήρωση των χαρτών επικινδυνότητας και κινδύνου πλημμύρας έως 22/12/2013 και ολοκλήρωση και δημοσίευση των σχεδίων διαχείρισης έως 22/12/2015.

Σχεδιασμός και εφαρμογή δράσεων διαχείρισης κινδύνου πλημμύρας

Για τη διαχείριση της πλημμυρικής διακινδύνευσης αξιοποιείται ένα μεγάλο σύνολο συνδυασμένων μέτρων σε επίπεδο πρόληψης, διαχείρισης έκτακτης ανάγκης και αποκατάστασης -ανασυγκρότησης. Ακρογωνιαίιο λίθο της προστασίας από πλημμύρες αποτελεί η πρόληψη. Η γενική στρατηγική πρόληψης πλημμυρών βασίζεται σε τρεις λέξεις-κλειδιά: *κατακράτηση, αποθήκευση και αποστράγγιση*.

Ο σχεδιασμός διαχείρισης κινδύνου πλημμύρας αξιοποιεί ένα σύνολο συμπληρωματικών δράσεων και αναλυτικότερα:

■ Εκτίμηση του κινδύνου πλημμύρας και χαρτογράφηση της πλημμυρικής λεκάνης

Για την ολοκληρωμένη διαχείριση του πλημμυρικού κινδύνου, απαιτείται να υπολογιστεί η πιθανότητα να συμβεί ένα ακραίο συμβάν και να εκτιμηθούν οι επιπτώσεις που αυτό θα έχει. Τα στοιχεία παρουσιάζονται κατάλληλα σε χάρτες. Για να χαρτογραφηθεί η περιοχή, που αναμένεται να πλημμυρίσει, χρειάζεται να επιλεγεί, κατ' αρχήν, μια πλημμύρα «σχεδιασμού» που αντιστοιχεί π.χ. σε περίοδο επανάληψης 100, 50 ή 25 χρόνια. Το μέγεθος αυτό είναι στατιστικό και εκφράζει το αποδεκτό επίπεδο κινδύνου. Είναι φανερό ότι ο σχεδιασμός για πλημμύρα 100 ετών αντιστοιχεί σε υψηλότερο επίπεδο ασφάλειας από αυτόν των 25 ετών.

■ Διαχείριση του κινδύνου πλημμύρας στην πλημμυρική λεκάνη

Κατασκευαστικά αντιπλημμυρικά μέτρα

■ *Κατασκευή, έλεγχος, ενίσχυση και συντήρηση φραγμάτων, εκτροπών, αναχωμάτων:* Πρόκειται για κατασκευαστικά έργα που στόχο έχουν να εμποδίσουν το νερό να φτάσει σε μια περιοχή. Τα έργα αυτά απαιτούν τη διάθεση σημαντικών οικονομικών πόρων και δικαιολογούνται μόνο σε περίπτωση που η περιοχή που θέλουμε να προστατεύσουμε είναι ήδη δομημένη και το κόστος για λήψη άλλων μέτρων (π.χ. μετεγκατάσταση επιχειρήσεων και νοικοκυριών) είναι μεγαλύτερο. Πρέπει να τονιστεί ότι τα κατασκευαστικά μέτρα πρόληψης μελετώνται για πλημμύρα συγκεκριμένων χαρακτηριστικών και δεν παρέχουν πλήρη προστασία έναντι οποιασδήποτε πλημμύρας. Αυτό εξάλλου αποκάλυψε με τραγικό τρόπο η πλημμύρα της Νέας Ορλεάνης το 2005. Έρευνες έχουν δείξει ότι σε πολλές περιπτώσεις η κατασκευή αντιπλημμυρικών έργων δημιουργεί ένα υπερβολικό αίσθημα ασφάλειας και έλκει ανάπτυξη σε περιοχές με κίνδυνο πλημμύρας.

■ **Κανονισμοί για κατασκευή έργων και κτιρίων ανθεκτικών σε πλημμύρες:** Αφορά έργα και κτίρια σε περιοχές που αναμένεται να πλημμυρίσουν. Λαμβάνονται μέτρα όπως ανύψωση των κτιρίων πάνω από το αναμενόμενο ύψος του νερού, κατασκευή προστατευτικών τοίχων και χρησιμοποίηση κατάλληλων δομικών υλικών και στοιχείων κτιρίων. Τα μέτρα αυτά είναι υψηλού κόστους και επομένως είναι σκόπιμη η παροχή κινήτρων για τη λήψη τους.

■ **Κατασκευή γεφυρών και οδών διαφυγής σε περίπτωση πλημμύρας**

Μη κατασκευαστικά μέτρα

Πρόκειται κυρίως για δράσεις που στοχεύουν σε πιο κατάλληλη χρήση και διαχείριση της γης, ώστε να μετριαστεί ο κίνδυνος πλημμύρας. Τέτοια δράση αποτελεί ο σχεδιασμός του χώρου που λαμβάνει υπόψη την πλημμυρική επικινδυνότητα και επιβάλλει, για παράδειγμα, την κατασκευή πάρκων, χώρων αναψυχής και άλλων ανοιχτών χώρων σε περιοχές επιρρεπείς στις πλημμύρες.

Μια άλλη κατηγορία μέτρων έχουν να κάνουν με την παροχή αποζημιώσεων και κινήτρων για τη μετεγκατάσταση νοικοκυριών και επιχειρήσεων από περιοχές μεγάλης πλημμυρικής επικινδυνότητας σε ασφαλέστερες θέσεις.

Τέλος, η ασφάλιση έναντι πλημμύρας διαδίδεται γρήγορα. Μάλιστα σε κάποιες χώρες, όπως οι ΗΠΑ, στις αγοραπωλησίες ακινήτων σε περιοχές με κίνδυνο πλημμύρας είναι υποχρεωτικό ο πωλητής να ενημερώνει τον αγοραστή για την ανάγκη ασφάλισης.

■ Διαχείριση της λεκάνης απορροής

Η ικανότητα συγκράτησης νερού από τη βλάστηση, το εδάφος, τους υγροτόπους, και άλλα έχει απευθείας επίδραση στο επίπεδο πλημμύρας στις περιοχές.

Αλλαγές στις χρήσεις γης μπορεί να είναι θετικές ή αρνητικές. Η καταστροφή των δασών από πυρκαγιά ή άλλη αιτία, έχει ιδιαίτερα αρνητική επίδραση. Το ίδιο και η απώλεια οργανικής ύλης και η διάβρωση του εδάφους. Αντίθετα, η διατήρηση των υγροτόπων και των πλημμυρικών πεδίων έχει ως αποτέλεσμα οι φυσικές ζώνες πλημμυρών να καθυστερούν τη ροή.

Τη σημαντικότερη ωστόσο επίπτωση έχει η αστικοποίηση. Στις πόλεις, η γήινη επιφάνεια καλύπτεται από κατασκευές (κτίρια, πεζοδρόμια από σκυρόδεμα ή άλλο υλικό μικρής περατότητας, ασφαλτοστρωμένους δρόμους) που δεν επιτρέπουν την κατείδυση του ύδατος στο υπέδαφος και ευνοούν τη συγκέντρωσή του στην επιφάνεια. Έτσι λοιπόν, η επιφανειακή απορροή γί-

νεται μέγιστη και η κατείσδυση ελάχιστη. Αυτό δημιουργεί πολύ μεγάλες ανάγκες συλλογής και απορροής των ομβρίων υδάτων. Η διατήρηση της βλάστησης και του φυσικού εδάφους π.χ. μέσω της κατασκευής ανοιχτών χώρων πρασίνου και της φύτευσης μειώνει σημαντικά την απορροή, έτσι ώστε να

Το Φεβρουάριο 1995, πλημμύρες έπληξαν τη νότια Ολλανδία. Νέα, εντονότερη πλημμύρα σημειώθηκε λίγο μετά. Χρειάστηκε να απομακρυνθούν περί τα 250.000 άτομα. Πρόκειται για τη μεγαλύτερη επιχείρηση απομάκρυνσης πληθυσμού στην Ολλανδία μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Ήδη, η χώρα είχε πληγεί από πλημμύρα το Δεκέμβριο 1993, λόγω έντονων βροχοπτώσεων σε Γαλλία, Βέλγιο και Ολλανδία.

Τρεις θεωρούνται οι άξονες επιτυχίας του εγχειρήματος: ο σχεδιασμός, ο συντονισμός και η επικοινωνιακή στρατηγική. Επισημάνθηκαν οι εξής θετικοί παράγοντες:

- Υπήρχε επικαιροποιημένο εγκεκριμένο σχέδιο έκτακτης ανάγκης για την πόλη και την περιφέρεια. Το πρώτο σχέδιο είχε εκπονηθεί το 1994, μετά τις πρώτες πλημμύρες και είχε επικαιροποιηθεί το 1995, εβδομάδες πριν τη δεύτερη πλημμύρα. Το σχέδιο αξιοποιήθηκε και από γειτονικές περιοχές.

- Το σχέδιο εφαρμόστηκε πιστά. Η επιτυχημένη πρώτη εκκένωση μιας περιοχής από την αστυνομία μόλις η πλημμύρα έφτασε στα όρια εκείνης του 1993, ενθάρρυνε την οργανωμένη εκκένωση του πληθυσμού και άλλες περιοχές.

- Οι επικοινωνιολόγοι που ανέλαβαν την επικοινωνιακή διαχείριση ήταν μέλη της ομάδας διαχείρισης έκτακτης ανάγκης. Το κοινό και οι δημοσιογράφοι ενημερώνονταν τακτικά για τους λόγους της εκκένωσης. Ως αποτέλεσμα αυτού, μία μέρα πριν την προθεσμία είχε μετακινηθεί το 75% του πληθυσμού.

- Εκδόθηκε έγκαιρα προειδοποίηση. Ο κόσμος ασφάλισε την οικοσκευή του και φιλοξενήθηκε προσωρινά σε φιλικά σπίτια και συγγενείς. Μόνο 3% του πληθυσμού χρειάστηκε Μέσα Μαζικής Μεταφοράς για τη μετακίνησή του (το σχέδιο προέβλεπε 10%). Λιγότερο από 3% χρειάστηκε να μείνει στους χώρους καταυλισμού.

- Συλλογική μνήμη. Η πλημμύρα του 1993 ήταν ακόμη νωπή στη μνήμη.

- Η πολιτισμική ομοιογένεια και κοινή γλώσσα του πληθυσμού που απομακρύνθηκε.

είναι δυνατόν να παροχετευτεί μέσω του συστήματος συλλογής και απομάκρυνσης ομβρίων. Ο καθαρισμός και η συντήρηση του δικτύου ομβρίων αυξάνει την ικανότητα παροχέτευσης.

■ Σχεδιασμός έκτακτης ανάγκης και ετοιμότητα

Η διαχείριση της έκτακτης κατάστασης αποτελεί κρίσιμο στοιχείο μετά την πλημμύρα. Η απόκριση σε μια προειδοποίηση πρέπει να είναι άμεση και καθολική. Όταν οι τοπικές δυνατότητες δεν επαρκούν, χρειάζεται να υπάρξει ήδη ένας μηχανισμός, ώστε να αξιοποιηθούν έξωθεν δυνάμεις από τα άλλα διοικητικά επίπεδα ή ακόμη και από το εξωτερικό. Κλειδιά για την αποτελεσματική απόκριση αποτελούν ο προηγούμενος σχεδιασμός, η ικανότητα γρήγορης κινητοποίησης επαρκών πόρων και δυναμικού, και οι περιοδικές ασκήσεις, ώστε να επισημαίνονται αδυναμίες και προβλήματα.

■ Συστήματα πρόγνωσης και προειδοποίησης

Τα συστήματα πρόγνωσης και προειδοποίησης στοχεύουν σε έγκαιρη και ακριβή πρόβλεψη της πλημμύρας, που να επιτρέπει τη λήψη μιας σειράς μέτρων προστασίας. Για να έχουν τα επιθυμητά αποτελέσματα πρέπει να συνδυάζονται αποτελεσματικά τρία στοιχεία: πρόγνωση, προειδοποίηση, διαχείριση της έκτακτης κατάστασης. Η επικοινωνία συνιστά κομβικό παράγοντα επιτυχίας.

5.2. Η καταστροφή ως ευκαιρία: Η περίπτωση της ανασυγκρότησης της Καλαμάτας από τους σεισμούς του 1986

Χαρακτηριστικά και επιπτώσεις του σεισμού

Το Σάββατο, 13 Σεπτεμβρίου 1986, στις 20:35 ώρα Ελλάδας έπληξε την Καλαμάτα ισχυρός σεισμός μεγέθους 6.2 της κλίμακας Ρίχτερ. Ο μεγαλύτερος μετασεισμός εκδηλώθηκε στις 15 Σεπτεμβρίου στις 14.41 και είχε μέγεθος 5.4.

Επτά σύγχρονες κατασκευές κατέρρευσαν μερικά ή ολικά. Οι σεισμοί προκάλεσαν το θάνατο 20 ανθρώπων (2 κατά τον κύριο μετασεισμό) και τον τραυματισμό 82 (ΟΑΣΠ 1996). Στη σεισμόπληκτη περιοχή, καταμετρήθηκαν βλάβες σε 20.000 περίπου κτίρια. Από αυτά μόνο το 1/3 χαρακτηρίστηκαν ως άμεσα κατοικήσιμα, ενώ 2.500 περίπου χαρακτηρίστηκαν ως κατεδαφιστέα. Η καταστροφή ήταν τεράστια και η διαχείρισή της έθετε μείζονα ζητήματα, τόσο κατά την άμεση μετακαταστροφική φάση όσο και κατά την ανασυγκρότηση της περιοχής.

Διαχείριση της κατάστασης έκτακτης ανάγκης

Η περίοδος έκτακτης ανάγκης ήταν μακριά και διήρκεσε περίπου 40 ημέρες. Σταδιακά, η ζωή στην πόλη άρχισε να παίρνει τους κανονικούς της ρυθμούς. Ο πληθυσμός άρχισε να επιστέφει στα σπίτια του. Τα καταστήματα που δεν είχαν υποστεί σοβαρές βλάβες λειτούργησαν πάλι. Σταμάτησε η δωρεάν τροφοδοσία του πληθυσμού. Οι δρόμοι είχαν απελευθερωθεί από τα ερείπια. Διάφορες λειτουργίες της πόλης επαναλειτούργουσαν, οι περισσότερες αφού μετεγκαταστάθηκαν. Οι βιομηχανίες και πολλές βιοτεχνίες ξανάρχισαν την παραγωγή. Άρχιζε η περίοδος της αποκατάστασης, που έθετε επί τάπητος ζητήματα, όπως η αποκατάσταση του οικιστικού κελύφους και η αναθέρμανση της οικονομικής και κοινωνικής ζωής.

Στόχοι και αποτελέσματα της ανασυγκρότησης

Στην περίπτωση της Καλαμάτας, στρατηγική επιλογή για την αποκατάσταση - ανασυγκρότηση αποτέλεσε η αναβάθμιση του πολεοδομικού και δομημένου περιβάλλοντος. Για να επιτευχθεί αυτό, όμως, ήταν απαραίτητο να μειωθούν κατά το δυνατόν οι πιέσεις για ταχύτατη -και άρα με μειωμένες απαιτήσεις- αποκατάσταση των σεισμοπλήκτων κτιρίων. Αποφασίστηκε λοιπόν να επιδιωχτεί άμεσα η προσωρινή στέγαση λειτουργιών της πόλης (κατοικία, εμπορικές χρήσεις, σχολεία, δημόσιες υπηρεσίες κ.λπ.) σε μεταφερόμενους ή λυόμενους οικίσκους.

Η αποκατάσταση του δομημένου περιβάλλοντος, μετά τους σεισμούς της Καλαμάτας, συναρθρώθηκε σε τρεις συμπληρωματικούς άξονες:

■ Αξιοποίηση του Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου Καλαμάτας και τόνωση του πολεοδομικού σχεδιασμού

Το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο Καλαμάτας (ΓΠΣ Καλαμάτας) και οι μελέτες Επέκτασης που είχαν θεσμοθετηθεί λίγες εβδομάδες πριν το σεισμό, αποφασίστηκε να αποτελέσουν οδηγό και ακρογωνιαίο λίθο της ανασυγκρότησης. Μάλιστα, προχώρησε άμεσα μετασεισμική αναθεώρησή του, προκειμένου να ληφθούν υπόψη τα νέα στοιχεία που προέκυψαν από την καταστροφή, καθώς τα πρώτα αποτελέσματα της μικροζωνικής μελέτης που ανατέθηκε μετά την καταστροφή.

■ Στεγαστική αποκατάσταση

Επισκευή των οικοδομών που είχαν υποστεί βλάβη (ιδιωτικών και δημοσίων), κατεδάφιση και ανακατασκευή των κατεδαφιστέων κτιρίων, μέτρα για την τό-

νωση της οικοδομικής δραστηριότητας και προγράμματα για την παροχή κοινωνικής στέγης, έκδοση κανονισμών, οδηγιών και συστάσεων για την αύξηση της σεισμικής ασφάλειας των κτιρίων και έργων που κατασκευαζόταν ή επικυαζόταν.

■ Διατήρηση της προσεισμικής φυσιογνωμίας της πόλης

Αποκατάσταση διατηρητέων κτιρίων και μνημείων, διατήρηση της μορφολογίας κτιρίων και συνόλων, διατήρηση του ιστορικού κέντρου της πόλης.

Επιγραμματικά, στόχοι της αποκατάστασης ήταν:

■ *Na αποκατασταθεί ποσοτικά και ποιοτικά ο δομικός πλούτος, τουλάχιστον στα προσεισμικά επίπεδα.*

Na δοθεί οικονομική ενίσχυση και τεχνική υποστήριξη των ιδιοκτητών για την επισκευή ή ανακατασκευή της σεισμόπληκτης οικοδομής τους και παράλληλα θεσμοθέτηση μέτρων για τη σεισμική ασφάλεια των κτιρίων. Θεσμοθετήθηκαν ειδικές αντισεισμικές διατάξεις για τη μελέτη και την κατασκευή των κτιρίων στην περιοχή, οι οποίες ενσωμάτωναν γνώση που προέκυψε από τη μικροζωνική μελέτη.

Na υλοποιηθούν προγράμματα διαφόρων φορέων για την παροχή κοινωνικής κατοικίας, μέσα από οργανωμένη δόμηση και αυτοστέγηση.

Na προχωρήσουν μέτρα και ενέργειες, ώστε η ανανέωση του οικιστικού κελύφους να γίνει κατά το δυνατό σύμφωνα με τα νέα πολεοδομικά σχέδια, όπως προσαρμόστηκαν στα μετασεισμικά δεδομένα.

Na διατηρηθεί κατά το δυνατόν της προσεισμικής φυσιογνωμίας και της ιστορικής συνέχειας της πόλης. Na αποκατασταθούν ιστορικά κτίρια και μνημεία, να προστατευτούν και διατηρηθούν κτίρια και σύνολα, και να διατηρηθεί η μορφολογία της περιοχής γύρω από το Κάστρο.

■ *Na μετεγκατασταθούν οι διάφορες χρήσεις σε μη μόνιμο κέλυφος, ανεκτό ωστόσο από άποψη ποιότητας, ώσπου να αποκατασταθεί το μόνιμο κέλυφος.*

Βασικές λειτουργίες της πόλης, όπως η κατοικία, το εμπόριο, η εκπαίδευση, στεγάστηκαν προσωρινά σε προκατασκευασμένους ή μεταφερόμενους οικίσκους, οι οποίοι μάλιστα να μπορούν να επαναχρησιμοποιηθούν σε ανάλογες περιπτώσεις. Για τη στέγηση σεισμόπληκτων νοικοκυριών δημιουργήθηκαν 22 προσωρινοί οικισμοί. Στην πορεία, χρειάστηκε να ληφθεί ένα σύνολο σχετικών συμπληρωματικών μέτρων, όπως η επιδότηση ενοικίου.

■ *Na τονωθεί η οικονομική και κοινωνική ζωή της περιοχής.*

Δόθηκε μια σειρά βοθημάτων, ενισχύσεων και δανειοδοτήσεων με ευ-

νοϊκούς όρους στους επαγγελματίες και στις επιχειρήσεις της περιοχής και ελήφθησαν μέτρα για την ενίσχυση της τοπικής αγοράς.

■ *Να τεθούν οι βάσεις για την αναπτυξιακή ανασυγκρότηση (οικονομική και κοινωνική) της περιοχής με συγκεκριμένα μέτρα πολιτικής και έργα.*

Οι βασικές αναπτυξιακές κατευθύνσεις δεν διαφοροποιήθηκαν μετά το σεισμό. Η ανασυγκρότηση της περιοχής προχώρησε με βάση το πενταετές Πρόγραμμα για την ανασυγκρότηση της Καλαμάτας 1988-1993, που βασίστηκε από τη μια πλευρά στο Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο Καλαμάτας και από την άλλη στο Πενταετές Πρόγραμμα Ανάπτυξης Ν. Μεσοσηνίας 1983-1987. Υπήρξε όμως μια αύξηση της συνολικής χρηματοδότησης προς την περιοχή από το ΠΔΕ και εκμετάλλευση των Κοινοτικών Ταμείων, του Ταμείου Ανασυγκρότησης του Συμβουλίου της Ευρώπης (ΤΑΣΕ) και της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (ΕΤΕ).

Η ανασυγκρότηση της Καλαμάτας πέτυχε, σε ικανοποιητικό βαθμό, τους στόχους της. Ενδεικτικό είναι ότι υλοποιήθηκε το ΓΠΣ Καλαμάτας σε σημαντικό βαθμό. Μεταξύ των έργων που πραγματοποιήθηκαν είναι: το πάρκο στη ζώνη του Νέδοντα, η δημιουργία του Ανατολικού και του Δυτικού Κέντρου, διανοίξεις δρόμων, βελτίωση του δικτύου κυκλοφορίας (μονοδρομήσεις, σήμανση κ.λπ.), περιφερειακοί δακτύλιοι, το βιοτεχνικό πάρκο. Προϊόντα της ανασυγκρότησης ήταν ακόμη η πρωτοπόρα κατασκευή μονάδας επεξεργασίας (κομποστοποίησης) απορριμμάτων, η λειτουργία μονάδας βιολογικού καθαρισμού και η επέκταση και ο εκσυγχρονισμός του αποχετευτικού δικτύου, ο εκσυγχρονισμός του δικτύου ύδρευσης, η κατασκευή μαρίνας.

Η διατήρηση της μορφολογίας της πόλης επιτεύχθηκε μέσω της προστασίας της ζώνης γύρω από το Κάστρο, της προστασίας και αποκατάστασης ιστορικών κτιρίων και συνόλων και της αποκατάστασης και αξιοποίησης διατηρητέων κτιρίων. Η επισκευή και ανακατασκευή των σεισμόπληκτων κτιρίων βασίστηκε σε ειδικές για την περιοχή αντισεισμικές διατάξεις και σε τεχνικές συστάσεις και κατευθύνσεις.

Ός αδύναμα σημεία της ανασυγκρότησης μπορεί να θεωρηθούν η παρατηρούμενη αστική διάχυση, παρά τη θεσμοθέτηση γενναιόδωρων επεκτάσεων και η παρακμή των εμπορικών κέντρων που δημιουργήθηκαν στο Ανατολικό και Δυτικό Κέντρο.

Είναι πάντως γεγονός ότι η ανασυγκρότηση της Καλαμάτας σηματοδότησε μια στροφή στην αντισεισμική πολιτική της χώρας και δημιούργησε ένα θετικό προηγούμενο. Άφησε, ως παρακαταθήκη, την αντίληψη ότι μια σεισμική καταστροφή δεν αφορά μόνο ή και κυρίως κτίρια, αλλά έχει σημαντικές οι-

οικονομικές και κοινωνικές διαστάσεις και επομένως απαιτείται μια πολυτομεακή και πολυθεματική προσέγγιση για την ανασυγκρότηση της πόλης. Κατέστησε ακόμη φανερό πως για μια επιτυχημένη ανασυγκρότηση της πληγείσας περιοχής χρειάζεται να δρομολογηθούν αμέσως μετά την καταστροφή, στη φάση της διαχείρισης της κατάστασης έκτακτης ανάγκης, αποφάσεις, σχεδιασμοί και δράσεις μακροπρόθεσμου χαρακτήρα.

5.3. Στέγαση των πληγέντων: Ένα σύνθετο πρόβλημα

Οι διαδικασίες στέγασης συνιστούν ένα κεντρικό ζήτημα πολιτικής προστασίας. Σχετίζονται με την προσέγγιση και τις κατευθύνσεις πολιτικής προστασίας σε τοπικό και κεντρικό επίπεδο. Ειδικότερα, συνδέονται με το πλαίσιο και τις κατευθύνσεις αποκατάστασης, καθώς και με τις βασικές επιλογές που τίθενται για την ανασυγκρότηση της περιοχής.

Λόγου χάριν, αποτελεί προτεραιότητα η πολεοδομική αναβάθμιση της πληγείσας περιοχής (η οποία συνήθως συνδέεται με σύνθετες και ενδεχομένως χρονοβόρες διαδικασίες) ή αρκεί η συγκράτηση του πληθυσμού; Χρειάζεται αναθεώρηση των προδιαγραφών και κανονισμών για την κατασκευή των κτιρίων; Είναι απαραίτητη μελέτη της επικινδυνότητας, προκειμένου να ληφθεί υπόψη στην ανασυγκρότηση της περιοχής; Οι απαντήσεις που θα δοθούν σε τέτοια ζητήματα είναι σημαντικές για την στρατηγική στέγασης των πληγέντων.

Στην Ελλάδα, έχει καθιερωθεί στεγαστική αποκατάσταση πληγέντων από καταστροφές, σε τρεις διαδοχικές φάσεις.

■ Επείγουσα (άμεση) στέγαση.

Πρόκειται για παροχή καταλύματος στον πληθυσμό σε μερικές ώρες έως και σε λίγες μέρες, αφού εγκαταλείψει τη μόνιμη στέγη του μετά από καταστροφή ή μετά από οργανωμένη απομάκρυνσή του ή αυθόρμητη εκκένωση. Έχει χαρακτήρα επείγοντος. Χρησιμοποιείται ένα σύνολο μέσων στέγασης ανάλογα με τις συνθήκες, όπως σκηνές (μεμονωμένες ή σε καταυλισμούς), κατασκηνώσεις, πλοία, τροχοβίλες, ξενοδοχεία, κατασκηνώσεις, κλειστοί χώροι όπως σχολεία, γυμναστήρια κ.λπ. Θεωρείται ότι διαρκεί ένα σχετικά σύντομο χρονικό διάστημα, μερικές ημέρες έως μερικές εβδομάδες, ανάλογα με τις καιρικές και άλλες συνθήκες.

■ Προσωρινή στέγαση

Πρόκειται για παροχή προσωρινής στέγης μέχρι την αποκατάσταση του μόνι-

μου κτιριακού αποθέματος και την επιστροφή του πληθυσμού σε αυτό. Χρησιμοποιούνται διάφοροι τρόποι στέγασης, όπως προκατασκευασμένοι οικίσκοι, μεταφερόμενοι οικίσκοι («κοντέινερ»), επιδότηση ενοικίου ή συγκατοίκησης, τροχόσπιτα, ξενοδοχεία. Διάρκει μερικούς μήνες έως λίγα χρόνια.

■ Μόνιμη στέγαση

Στέγαση του πληθυσμού, ιδιοκτητών και ενοικιαστών, σε κτίρια που είχαν υποστεί βλάβες και επισκευάστηκαν ή ανακατασκευάστηκαν και σε νέα κτίρια εντός ή και εκτός της πληγείσας περιοχής. Οριστική στέγαση του πληθυσμού σε μόνιμη στέγη μετά την επισκευή ή ανακατασκευή της, σταδιακά ανάλογα με το ρυθμό αποκατάστασης του κτιριακού αποθέματος και την πρόοδο της ανασυγκρότησης.

Η αποκατάσταση των κτιρίων που έχουν υποστεί βλάβη πραγματοποιείται κατά κανόνα σε επίπεδο μεμονωμένου κτιρίου με ευθύνη του ιδιοκτήτη. Με βάση το ισχύον θεσμικό πλαίσιο (βασικός ο Ν. 867/1979/ΦΕΚ 24Α) παρέχεται οικονομική ενίσχυση και τεχνική υποστήριξη από το κράτος για την αποκατάσταση (επισκευή ή ανακατασκευή) αυτού του κτιρίου. Η οικονομική συνδρομή συνίσταται σε παροχή δωρεάν κρατικής αρωγής και δανείου με εξαιρετικά ευνοϊκούς όρους.

Κατά την τελευταία 30ετία, σε ελάχιστες περιπτώσεις επιχειρήθηκε, με μεγαλύτερη ή μικρότερη επιτυχία, παρέκκλιση από το σχήμα αυτό. Μια περίπτωση ήταν το σχήμα στεγαστικής αποκατάστασης, μετά το σεισμό Γρεβενών - Κοζάνης του 1995. Εκεί, δόθηκε το δικαίωμα, σε ορισμένες κατηγορίες δικαιούχων, να επιλέξουν αντί της οικονομικής ενίσχυσης για αποκατάσταση της σεισμόπληκτης κατοικίας τους, την κατασκευή μόνιμης τυποποιημένης κατοικίας 55-60m² στο οικόπεδό τους.

Ένα σύνολο φορέων, δημόσιων και ιδιωτικών, συμβάλλουν στη στέγαση των πληγέντων.

Την αρμοδιότητα για την αποκατάσταση των κτιρίων που επλήγησαν από καταστροφή έχει η Υπηρεσία Αποκατάστασης Σεισμόπληκτων (ΥΑΣ) που ανήκει στο Υπουργείο Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων (τέως Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε.) και αντίστοιχα η Υπηρεσία Αποκατάστασης Σεισμόπληκτων Βορείου Ελλάδας (ΥΑΣΒΕ) για τη Βόρεια Ελλάδα. Μετά από καταστροφή, συστήνονται κατά κανόνα αποκεντρωμένες υπηρεσίες, οι επονομαζόμενοι Τομείς Αποκατάστασης Σεισμόπληκτων (ΤΑΣ) και Γραφεία Αποκατάστασης Σεισμόπληκτων (ΓΑΣ).

Αρμοδιότητα της ΥΑΣ αποτελεί και η προσωρινή στέγαση των πληγέντων. Φροντίζει για την προμήθεια, την αποθήκευση και την εν γένει διαχείριση

των μονάδων προσωρινής στέγασης («κοντέινερ»), καθώς και για τη μεταφορά και εγκατάσταση των μονάδων, την εκπόνηση σχεδίων γενικής διάταξης προσωρινών οικισμών και σε κάποιες περιπτώσεις και για την κατασκευή έργων υποδομής στους οικισμούς. Μερικά για τις διαδικασίες επιδότησης ενοικίου ή συγκατοίκησης.

Σύμφωνα με την ισχύουσα πρακτική, ο Δήμος αναλαμβάνει την εξεύρεση χώρων για εγκατάσταση οικίσκων και τη χωροθέτηση των προσωρινών οικισμών. Φροντίζει για τη διανομή των οικίσκων στους δικαιούχους. Μερικά, κατά κανόνα, για εξυπηρετήσεις και υπηρεσίες στους οικισμούς, όπως κάδοι απορριμμάτων και αποκομιδή των απορριμμάτων κ.λπ. Παρακολουθεί την κατάσταση στους οικισμούς και παρεμβαίνει για την επίλυση τυχόν προβλημάτων. Ο Δήμος έχει σημαντικό ρόλο να παίζει επίσης στην απομάκρυνση των προσωρινών μονάδων και οικισμών. Απαιτείται συνεχής και αγαστή συνεργασία Δήμου και ΥΑΣ, ώστε αυτή να γίνει ομαλά, σταδιακά και χωρίς εντάσεις.

Τα ζητήματα που τίθενται, σε σχέση με τη στέγαση των πληγέντων, είναι πολλά. Οργανωμένοι καταυλισμοί ή διάσπαρτες σκηνές; Πόσες μονάδες προσωρινής στέγασης; Ποιοι είναι κατάλληλοι χώροι για την εγκατάστασή τους και πού θα βρεθούν; Με ποια κριτήρια θα επιλεγούν οι δικαιούχοι και με ποια σειρά θα διανεμηθούν οι οικίσκοι; Ποιος έχει την ευθύνη της συντήρησης των μονάδων και των οργανωμένων οικισμών; Πότε, πώς και με την ευθύνη τίνος θα απομακρυνθούν οι μονάδες και οι οργανωμένοι προσωρινοί οικισμοί;

Η εμπειρία στέγασης πληγέντων από καταστροφές στη χώρα μας είναι πλέον μεγάλη, αλλά δεν είναι βέβαιο πως έχει μεταδοθεί σε αυτούς που λαμβάνουν την απόφαση τοπικά μετά από μια καταστροφή. Μερικά στοιχεία της εμπειρίας αυτής είναι:

■ Οι αποφάσεις για τις διαδικασίες άμεσης στέγασης λαμβάνονται, κατά κανόνα, κατά την έκτακτη φάση υπό πίεση. Έχουν χαρακτήρα επείγοντος και αφορούν ένα εγχείρημα μεγάλου εύρους στο οποίο εμπλέκεται ένα μεγάλο σύνολο φορέων και υπηρεσιών. Κομβική επιλογή αποτελεί αν θα επιδιωχτεί η δημιουργία οργανωμένων χώρων στέγασης (καταυλισμών σκηνών ή κλειστών χώρων που διαμορφώνονται κατάλληλα) ή θα υποστηριχτεί η εξεύρεση ατομικών λύσεων από τους πληγέντες π.χ. με διανομή σκηνών, τοποθέτηση τροχοβιλών, προτροπή να εγκαταλείψουν την περιοχή όσοι έχουν αλλού εναλλακτική λύση στέγασης. Κάθε επιλογή έχει μειονεκτήματα και πλεονεκτήματα, αλλά, εφόσον είναι εφικτό, πρέπει να επιδιώκεται η δημιουργία οργανωμένων χώρων επείγουσας στέγασης.

■ Καθοριστικό ρόλο για την έγκαιρη εγκατάσταση των προσωρινών οικι-

σμών στέγασης, παίζει αφενός η εξασφάλιση της απαιτούμενης γης (παράγοντας που συνδέεται με το καθεστώς ιδιοκτησίας γης στην περιοχή) και αφετέρου η κατασκευή των έργων υποδομής (που καθυστερεί, λόγω διαχειριστικών και οργανωτικών ανεπαρκειών των αρμόδιων φορέων).

■ Η λειτουργία των προσωρινών οικισμών μετά τη διανομή τους παρουσιάζει πολλές φάσεις και όψεις, θετικές και αρνητικές. Χαρακτηρίζεται από μεταβολές στις συνθήκες διαβίωσης και την κοινωνική σύνθεση των κατοίκων τους, υπάρχει δε κίνδυνος προοδευτικής υποβάθμισης των οικίσκων και των οικισμών και εν τέλει, συν τω χρόνω, περιθωριοποίησης των προσωρινών οικισμών.

■ Η διεθνής αλλά και η ελληνική εμπειρία καταδεικνύει πως το μείζον πρόβλημα της στέγασης σε προσωρινούς οικισμούς από μεταφερόμενους ή λυόμενους οικίσκους, είναι ότι οι προσωρινοί οικισμοί τείνουν να γίνουν μόνιμοι και μάλιστα να υποβαθμίζονται συν τω χρόνω. Η απομάκρυνση των προσωρινών οικισμών συνιστά ένα πολύ δύσκολο ζήτημα το οποίο κατά κύριο λόγο βαρύνει την Τοπική Αυτοδιοίκηση. Το πολιτικό κόστος είναι συχνά δυσβάσταχτο και υπάρχουν πολλά ιδιοκτησιακά και νομικά κωλύματα.

Μετά από κάθε καταστροφή στη χώρα μας, τα κέντρα λήψης των αποφάσεων και ιδίως ο Δήμος δέχεται μεγάλες πιέσεις για να δημιουργηθούν όσο το δυνατόν περισσότερες μονάδες προσωρινής στέγασης πληγέντων και μάλιστα κατά την πρώτη δύσκολη περίοδο μετά την καταστροφή. Για τη λήψη της σωστής απόφασης, χρειάζεται εμπειρία και επίγνωση των πολύ μεγάλων δυσκολιών που θα συναντήσει η απομάκρυνση των προσωρινών οικισμών. Απαιτείται λοιπόν σθένος, ώστε ο Τοπικές Αρχές να αντισταθούν στην αλόγιστη χρησιμοποίηση μονάδων προσωρινής στέγης για την κάλυψη των στεγαστικών αναγκών στεγαστικές ανάγκες και να εξετάσουν εναλλακτικές λύσεις. Αυτό δεν είναι εύκολο. Το απόθεμα οικίσκων που έχει δημιουργηθεί και η τεχνογνωσία που υπάρχει, αλλά κυρίως οι προσδοκίες των πληγέντων και των τοπικών αρχών, μετά από καταστροφή, καθιστούν σχεδόν μονόδρομο την εγκατάσταση προσωρινών καταλυμάτων για τη μεταβατική στέγαση του πληθυσμού μετά από καταστροφή στην Ελλάδα.

6. Η πολιτική προστασία με την έναρξη εφαρμογής του προγράμματος «Καλλικράτης»

6.1. Δέκα βήματα

που πρέπει να κάνετε αμέσως μετά την εκλογή σας

Η πολιτική προστασία συνδέεται με συνθήκες επείγοντος. Η καταστροφή μπορεί να πλήξει την περιοχή σας την «επόμενη μέρα». Δεν έχετε την πολυτέλεια να ενημερωθείτε πλήρως για ζητήματα πολιτικής προστασίας ή να περιμένετε, ώσπου να βελτιώσετε τα υπάρχοντα σχέδια έκτακτης ανάγκης. Για μια μεταβατική περίοδο, θα κληθείτε να βασιστείτε στα ήδη υπάρχοντα σχέδια, προσαρμόζοντάς τα κατάλληλα. Μέχρι λοιπόν να προχωρήσετε σε αναβάθμιση του σχεδιασμού πολιτικής προστασίας στην περιοχή σας, προχωρείστε άμεσα στα παρακάτω βήματα κατ' ελάχιστον.

1 Μάθετε τα βασικά μέτρα αυτοπροστασίας για διάφορες καταστροφές. Εκπονείστε ατομικό και οικογενειακό σχέδιο έκτακτης ανάγκης και συνηνοθηθείτε με τους οικειούς σας για την εφαρμογή του. Πρώτιστο καθήκον αυτών, που είναι επιφορτισμένοι με τη διαχείριση καταστροφής, είναι η αυτοπροστασία και η διασφάλιση συνθηκών που να τους επιτρέπουν να ασχοληθούν, κατά το δυνατόν, απερίσπαστοι με το έργο τους κατά την έκτακτη περίοδο.

2 Συγκροτείστε το Συντονιστικό Περιφερειακό Όργανο ή το Συντονιστικό Τοπικό Όργανο λαμβάνοντας υπόψη τη νέα δομή των υπηρεσιών. Συγκαλέστε το Συντονιστικό Όργανο με στόχο να γνωρίσετε τα μέλη του και να ενημερωθείτε για την κατάσταση της Πολιτικής Προστασίας στην περιοχή σας.

3 Ενημερωθείτε για τα Σχέδια Πολιτικής Προστασίας της περιοχής σας. Βεβαιωθείτε ότι περιλαμβάνουν συγκεκριμένες διαδικασίες επικοινωνίας και κινητοποίησης των μελών των Συντονιστικών Οργάνων σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης. Πρέπει να προβλέπουν μέτρα, ώστε να διασφαλίζεται η λειτουργία του Συντονιστικού Οργάνου σε έκτακτες συνθήκες.

4 Δημιουργήστε άμεσα μεταβατικά Σχέδια Πολιτικής Προστασίας, καθαρών προσαρμόζοντας τα ήδη υπάρχοντα σχέδια στην νέα διοικητική και οργανωτική δομή. Βεβαιωθείτε ότι οι Υπηρεσίες έχουν ενημερωθεί για το ρόλο τους στην αντιμετώπιση κατάστασης έκτακτης ανάγκης.

5 Επισημάνετε υπηρεσίες και άτομα που έχουν εμπειρία στη διαχείριση καταστροφών και αξιοποιήστε τους στον τομέα Πολιτικής Προστασίας. Είναι σημαντικό να πλαισιώνεστε από μια έμπειρη ομάδα Διαχείρισης Καταστάσεων Έκτακτης Ανάγκης άμεσα, μέχρι να λειτουργήσουν πλήρως και αποτελεσματικά οι αντίστοιχες Υπηρεσιακές Μονάδες.

6 Μάθετε από πού μπορείτε να πάρετε υποστήριξη και τεχνογνωσία, σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης. Δημιουργήστε ένα κατάλογο χρησίμων τηλεφώνων για ζητήματα πολιτικής προστασίας. Οργανώστε ένα δίκτυο πληροφόρησης και υποστήριξης σας, σε περίπτωση που θα κληθείτε να αντιμετωπίσετε άμεσα μια κατάσταση έκτακτης ανάγκης. Κεντρικές υπηρεσίες όπως η Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας, δήμαρχοι και πρώην Νομάρχες που έχουν εμπειρία από καταστροφές, κρίσιμες υπηρεσίες όπως η Πυροσβεστική, το ΕΚΑΒ και η Αστυνομία, εμπειρογνώμονες, ειδικοί επιστήμονες και πανεπιστημιακοί, μπορούν να αποδειχτούν πολύτιμοι σύμβουλοι σας αν βρεθείτε αντιμέτωποι με μια καταστροφή την «επόμενη μέρα».

7 Βεβαιωθείτε ότι υπάρχουν διαθέσιμα στην περιοχή σας μέσα και υλικά για την αντιμετώπιση καταστάσεων έκτακτης ανάγκης που ενδέχεται να προκύψουν άμεσα. Εάν δεν είναι δυνατό να προμηθευτείτε άμεσα κάποια από αυτά, προχωρήστε σε αμοιβαίες συμφωνίες με άλλους δήμους ή περιφέρειες ώστε να καλύψετε συνδυασμένα τις ανάγκες σας, αν παραστεί ανάγκη.

8 Τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας θα είναι παρόντα σε περίπτωση καταστροφής. Φροντίστε να τα αξιοποιήσετε κατάλληλα, ώστε να σας βοηθήσουν στο έργο σας. Σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης μεριμνήστε, ώστε να

εκδίδονται και διοχετεύονται στα ΜΜΕ δελτία τύπου με χρήσιμες πληροφορίες. Ορίστε συγκεκριμένο χρόνο για την ενημέρωση των ΜΜΕ, ώστε να μην παρακωλύεστε ανεξέλεγκτα στο έργο σας.

9 Επίκεντρο της πολιτικής προστασίας είναι ο πολίτης. Από τις πρώτες μέρες κάντε κοινωνούς τους πολίτες στο έργο σας στον τομέα της πολιτικής προστασίας. Σε περίπτωση κατάστασης έκτακτης ανάγκης, μεριμνήστε για την επικοινωνία σας με τους πολίτες. Οργανώστε υπηρεσίες ενημέρωσης και πληροφόρησής τους. Δικτυωθείτε με εθελοντικές οργανώσεις και αξιοποιείτε τις κατάλληλα.

10 Η επιμορφωτική δράση στην οποία λαμβάνετε μέρος, είναι μόνο η αρχή. Θα χρειαστεί συνέχεια και επιμονή προκειμένου να διαχειριστείτε τον απαιτητικό τομέα της πολιτικής προστασίας. Επιδιώξτε υποστήριξη στο έργο σας. Στην Ελληνική Εταιρία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (Ε.Ε.Τ.Α.Α.) προετοιμάζονται εκπαιδευτικές υποστηρικτικές δράσεις αναφορικά με την πολιτική προστασία. Αξιοποιείτε τις.

1.2. Τοπική και περιφερειακή διοίκηση και πολιτική προστασία: Ένα σχέδιο για περαιτέρω δράση

Η πολιτική προστασία αποτελεί ένα πεδίο δράσης της τοπικής και περιφερειακής διοίκησης που έχει μεγάλη προοπτική, ιδίως μάλιστα, αν αντιμετωπιστεί ολοκληρωμένα και με ευρύτητα, στο πλαίσιο της βιώσιμης τοπικής ανάπτυξης. Είναι χρήσιμο λοιπόν να δημιουργηθούν σταδιακά εργαλεία και μέσα υποστήριξης της δράσης αυτής, όπως τα εξής:

■ Σε συνεργασία με τη ΓΓΠΠ ή και την ΚΕΔΚΕ/ Ένωση Περιφερειών, δημιουργία ιστοσελίδας των Περιφερειών και Δήμων με θεματικό περιεχόμενο την πολιτική προστασία. Το περιεχόμενο της ιστοσελίδας θα περιλαμβάνει μεταξύ άλλων, ενημερωτικό - πληροφοριακό υλικό, φόρουμ με αξιοποίηση των κοινωνικών μέσων και καλές πρακτικές των Περιφερειών και Δήμων αναφορικά με την πολιτική προστασία.

■ Ετήσιος διαγωνισμός και βράβευση καλών πρακτικών Δήμων και Περιφερειών (χρηματικό βραβείο και επίσκεψη στελεχών του βραβευμένου Δήμου ή Περιφέρειας σε Δήμους/Περιφέρειες του εξωτερικού).

■ Δημιουργία focal point / γραφείου διασύνδεσης για εξεύρεση Ευρωπαϊκών χρηματοδοτήσεων σε θέματα πολιτικής προστασίας / διαχείρισης κινδύνων και καταστροφών

- Δημιουργία Ομάδας Εμπειρογνομώνων για παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών σε στελέχη Δήμων / Περιφερειών αναφορικά με την διαχείριση καταστροφών και κινδύνων κατά την προκαταστροφική και μετακαταστροφική περίοδο.
- Με κόμβο την Ομάδα Εμπειρογνομώνων, δημιουργία μηχανισμού αξιοποίησης / μεταφοράς εμπειρίας από διαχείριση καταστροφών στην Ελλάδα και αλλού. Ως μέσα προτείνονται Ημερίδες με θέμα τη διαχείριση συγκεκριμένων καταστροφών, αναφορές καταστροφής, οπτικοακουστικό υλικό, διηγήσεις εμπειριών, επισκέψεις και ανταλλαγές προσωπικού.
- Σύστημα άμεσης προειδοποίησης στελεχών πολιτικής προστασίας και ενημέρωσης για καταστροφές / επικίνδυνα φαινόμενα στον ελληνικό χώρο κατ' αναλογία του www.gdacs.org.
- Πρότυπο επιμορφωτικό πρόγραμμα σε τρία συμπληρωματικά στάδια που απευθύνεται σε εμπλεκόμενους στο σχεδιασμό έκτακτης ανάγκης, που να καταλήγει στην εκπόνηση / επικαιροποίηση σχεδίου έκτακτης ανάγκης για την περιοχή στην οποία εργάζεται ο εκπαιδευόμενος.
- Πρόγραμμα εκπαίδευσης στελεχών πολιτικής προστασίας (κατ' ελάχιστον 70 ώρες ή 2 εβδομαδιαία προγράμματα κατ' έτος). Δημιουργία εκπαιδευτικού υλικού κατά modules με δυνατότητα ανανέωσης του υλικού κατά ενότητες. Πλατφόρμα e-learning τμημάτων με δυνατότητα απόκτησης πτυχίου και πιστοποιητικού.
- Αξιοποίηση των ΑΕΙ που παρέχουν μεταπτυχιακή εκπαίδευση στη διαχείριση καταστροφών και του Ανοιχτού Πανεπιστήμιου, για τη δημιουργία υποτροφιών για στελέχη πολιτικής προστασίας Δήμων και Περιφερειών με αξιοσημείωτη δράση.
- Σύμφωνο συνεργασίας ΚΕΔΚΕ/ Ένωσης Περιφερειών, ΤΕΕ, ΓΓΠΠ και άλλων φορέων (ΟΑΣΠ, ΥΠΕΚΑ/ΟΡΣΑ κλπ.) για θέματα πολιτικής προστασίας.
- Προσπάθεια για εξεύρεση χρηματοδότησης για τη δημιουργία Παρατηρητηρίου Πολιτικής Προστασίας στην ΕΕΤΑΑ κατ' αναλογία με το Γραφείο Πολεοδομικών Σχεδίων του ΤΕΕ.
- Ενσωμάτωση θεματικών χαρτών περιεχομένου πολιτικής προστασίας στα GIS Δήμων και Περιφερειών.
- Αναγνώριση και συνεχής εκπαίδευση πυρήνων σχεδιασμού έκτακτης ανάγκης και διαχείρισης καταστροφών (5 άτομα) ανά Δήμο και διασύνδεσή τους με τις τοπικές, περιφερειακές και κεντρικές υπηρεσίες που εμπλέκονται στην πολιτική προστασία.

7. Γλωσσάρι

Οι ορισμοί έχουν ληφθεί από το λεξικό όρων που δημοσίευσε τον Μάιο του 2009 η Γραμματεία της Διεθνούς Στρατηγικής για τη Μείωση των Καταστροφών (UN/ISDR) («2009 UN/ISDR Terminology on Disaster Risk Reduction»).

Επικινδυνότητα (*hazard*): ένα επικίνδυνο φαινόμενο, ουσία, ανθρώπινη δραστηριότητα ή συνθήκη, που μπορεί να προκαλέσει απώλεια ζωής, τραυματισμό ή άλλες επιπτώσεις στην υγεία, απώλεια περιουσίας, απώλεια των προς το ζην και υπηρεσιών, κοινωνική και οικονομική διαταραχή ή περιβαλλοντική ζημία. Τα επικίνδυνα φαινόμενα είναι γεωλογικής, μετεωρολογικής, υδρολογικής, ωκεανογραφικής, βιολογικής και τεχνολογικής προέλευσης και επιδρούν σε μερικές περιπτώσεις σε συνδυασμό. Στα ελληνικά, ο όρος «hazard» αποδίδεται από ορισμένες επιστημονικές και επαγγελματικές ομάδες και ως κίνδυνος.

Τρωτότητα (*vulnerability*): Χαρακτηριστικά και συνθήκες που καθιστούν ευπαθή μια κοινότητα, ένα σύστημα ή μια υποδομή στην επίδραση ενός επικίνδυνου φαινομένου. Υπάρχουν πολλές όψεις της τρωτότητας που συνδέονται με διάφορους φυσικούς, κοινωνικούς, οικονομικούς και περιβαλλοντικούς παράγοντες. Τέτοιοι παράγοντες είναι χαμηλής ποιότητας μελέτη και κατασκευή κτιρίων και έργων υποδομής, ανεπαρκής συντήρηση υποδομών, έλλειμμα στην ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του κοινού, κακή εκτίμηση της επικινδυνότητας και υστέρηση στη λήψη κατάλληλων μέτρων, αλόγιστη χρήση περιβαλλοντικών πόρων. Η τρωτότητα μπορεί να παρουσιάζει σημαντική ανισοκατανομή μέσα στην ίδια κοινότητα και διακυμάνσεις στο χρόνο.

Διακινδύνευση (risk): Στο πεδίο της διαχείρισης των καταστροφών, η διακινδύνευση (risk) εκφράζει το συνδυασμό της πιθανότητας να συμβεί ένα συμβάν και των ενδεχόμενων αρνητικών συνεπειών του. Στα ελληνικά, ο όρος «risk» αποδίδεται από ορισμένες επιστημονικές και επαγγελματικές ομάδες και ως κίνδυνος. Ο όρος έχει δύο διακριτές σημασίες: στην κοινή χρήση του, η έμφαση συνήθως δίνεται στην ιδέα της πιθανότητας ή της τύχης (π.χ. κίνδυνος ατυχήματος). Σε πιο τεχνικά-επιστημονικά πλαίσια, η έμφαση συνήθως δίνεται στις συνέπειες, σε όρους «πιθανών απωλειών» από κάποια συγκεκριμένη αιτία, σε κάποιο συγκεκριμένο μέρος, για κάποιο συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. Πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι οι άνθρωποι δεν μοιράζονται κατ' ανάγκην την ίδια αντίληψη για τη σημασία και τις θεμελιώδεις αιτίες διακινδύνευσης.

Έκθεση: Άνθρωποι, περιουσίες, συστήματα ή άλλα στοιχεία που υπάρχουν σε επικίνδυνες περιοχές και επομένως υπόκεινται ενδεχομένως σε απώλειες. Μέτρο της έκθεσης μπορεί να αποτελεί ο αριθμός των ανθρώπων ή οι τύποι των αγαθών σε μια περιοχή. Αυτά μπορεί να συνδυαστούν με την τρωτότητα των στοιχείων που είναι εκτεθειμένα σε ένα συγκεκριμένο κίνδυνο, προκειμένου να εκτιμηθεί ποσοτικά η διακινδύνευση στην περιοχή ενδιαφέροντος.

Καταστροφή: Μια σοβαρή διατάραξη της λειτουργίας της κοινωνίας που περιλαμβάνει εκτεταμένες ανθρώπινες, υλικές, οικονομικές ή περιβαλλοντικές απώλειες και επιπτώσεις, που υπερβαίνουν την ικανότητα της κοινωνίας να τις αντιμετωπίσει με ίδιους πόρους. Οι καταστροφές συχνά περιγράφονται ως αποτέλεσμα ενός συνδυασμού έκθεσης σε έναν κίνδυνο, συνθηκών τρωτότητας που υπάρχουν και ανεπάρκειας της ικανότητας ή των μέτρων για μείωση ή αντιμετώπιση των πιθανών αρνητικών συνεπειών. Οι επιπτώσεις καταστροφής μπορεί να περιλαμβάνουν απώλειες ζωής, τραυματισμούς, ασθένεια και άλλες αρνητικές συνέπειες στην φυσική, διανοητική και κοινωνική ευεξία, μαζί με βλάβες ακινήτων, καταστροφή αγαθών, απώλεια υπηρεσιών, κοινωνική και οικονομική διατάραξη και περιβαλλοντική υποβάθμιση.

8. Χρήσιμη βιβλιογραφία

Alexander, D., (2002), *Principles of emergency planning and management*. UK: Terra

Blaikie, P., Cannon, T., Davis, I. & Wisner, B., 1994. *At risk: natural hazards, people's vulnerability and disasters*. London-NY: Routledge.

BBC, 2008, *Left in the dark: The unmet need for information in humanitarian responses*. Policy Briefing # 2, October 2008.

Δανδουλάκη, Μ. (2007). *Οι δασικές πυρκαγιές του 2007 στην Ελλάδα: πάλη έκκληξη, σκιαμαχίες και τηλεμαραθώνιοι*; Γεωγραφίες, Τεύχος 13, σελ.194-195.

Δελλαδέτσιμας, Π.Μ., 2009. *Οι ασφαλείς πόλεις*. Αθήνα: Εξάντας.

Διαμαντόπουλος, Γ., (1991), *Μαχόμενη πολεοδομία για την ανάπτυξη της πόλης: Η περίπτωση Καλαμάτα 1980-1990 - Πόλη και σεισμός*, Αθήνα: ΤΕΕ.

EC, 2003. *Best practices on flood prevention, protection and mitigation*. Βρέθηκε στο: http://ec.europa.eu/environment/water/flood_risk/pdf/flooding_bestpractice.pdf στις 21/12/2009.

ΕΕ, 2002. *Η ΕΕ στρέφει την προσοχή της στην πολιτική προστασία*. Βρέθηκε στο: http://ec.europa.eu/echo/civil_protection/civil/pdfdocs/focus_el.pdf στις 27/10/2010

ΕΚΚΕ (Γκέκας, Ρ. και Μήτσου, Κ.), 2007. *Οι Νέες Μέθοδοι Αντιμετώπισης των Πλημμυρών και ο Πρωταγωνιστικός Ρόλος των ΟΤΑ*. Έργο # 6 «Περιορισμός των Επιπτώσεων από τις Πλημμύρες» στα πλαίσια του Ερευνητικού Προγράμματος "Envifriendly". Βρέθηκε στο: http://www.envfriendly.tuc.gr/gr/docs/7_Lakonia_Flood_Report_EKKEb.pdf στις 21/12/2009.

ΕΚΠΑ, 2007. *Στρατηγικός Σχεδιασμός Αντιπλημμυρικής Προστασίας Νομού Λακωνίας*. Έργο # 4 στα πλαίσια του Ερευνητικού Προγράμματος "Envifriendly".

Βρέθηκε στο: http://www.envfriendly.tuc.gr/gr/docs/4_Lakonia_Flood_Report-UofAthens.pdf στις 21/12/2009.

ΙΤΑ (Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης), 2008. *Ευθύνη και Ρόλοι των ΟΤΑ στην Πολιτική Προστασία για την Αντιμετώπιση Φυσικών Κινδύνων*. Έκθεση Ομάδας Εργασίας (Δ.Λάλας, Γ.Δανόπουλος, Π. Ευσταθίου, Π.Καρύδης, Γ.Κοτρωιάς, Α.Κούσης, Γ.Παπαδόπουλος, Γ.Πυργιώτης, Ε.Σκαρβέλη).

ΚΕΔΚΕ / Επιτροπή Περιβάλλοντος και Αειφόρου Ανάπτυξης, 2007. Πλαίσιο εισήγησης της Επιτροπής για θέματα περιβάλλοντος στο Ετήσιο Τακτικό Συνέδριο της ΚΕΔΚΕ 2007 - *Μέρος III: Ευθύνες και ρόλοι των ΟΤΑ στην πολιτική προστασία για την αντιμετώπιση φυσικών κινδύνων*.

Λέκκας, Ε. 1996. *Φυσικές και τεχνολογικές καταστροφές*. Αθήνα: ACCESS.

Μαμάσης, Ν. 2006. *Φυσικό και πιθανοτικό πλαίσιο πλημμυρών. Πρόληψη και μετριασμός των επιπτώσεών τους*. Παρουσίαση στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα «Διαχείριση φυσικών και ανθρωπογενών καταστροφών» του Χαροκόπειου Πανεπιστημίου. Στο: http://itia.ntua.gr/~nikos/arch_intl/xarok_2009.pdf

Mc Entire, D.A., ed., 2007, *Disciplines, disasters and emergency management*. USA: Charles C. Thomas

Μπεριάτος, Η. Και Δελλαδέτσιμας, Π. (επ.), 2010. *Σεισμοί και οικιστική ανάπτυξη*. Αθήνα: Κριτική,

Ξανθόπουλος, Γ., 1998. *Δασικές πυρκαγιές στην Ελλάδα: Παρελθόν, παρόν και μέλλον*. Επίκεντρα, Φθινόπωρο 98, σελ. 62-71. Ανευρέθη στο: <http://www.fria.gr/ΓΓΠΠ>, 2007, Εγχειρίδιο σύνταξης και εναρμόνισης ειδικών σχεδίων ανά καταστροφή σε επίπεδο Υπουργείου ή άλλου κεντρικού φορέα.

ΓΓΠΠ, 2009, *Πολιτική ασκήσεων*.

ΓΓΠΠ, 2009. *Εγχειρίδιο σύνταξης και εναρμόνισης σχεδίων έκτακτης ανάγκης ανά καταστροφή της περιφέρειας και της νομαρχιακής αυτοδιοίκησης σε εφαρμογή της Υ.Α. 1299/2003 "Ξενοκράτης"*.

Μπεργιαννάκη-Δερμιτζάκη, Ι.Δ., 2003, *Πρόληψη και αντιμετώπιση ψυχοκοινωνικών επιπτώσεων των σεισμών*, Αθήνα: ΟΑΣΠ και ΕΚΠΠΣ.

ΟΑΣΠ, 2008. *Μαθαίνοντας για το σεισμό και τα μέτρα προστασίας: Οδηγίες για τα άτομα με αναπηρία (ΑμεΑ)*, Αθήνα: ΟΑΣΠ

ΟΑΣΠ, 2000, *Σεισμός: Η γνώση είναι προστασία*.

ΟΑΣΠ, 1999, *Ειδική έκδοση για τις σεισμόπληκτες περιοχές*.

ΟΑΣΠ, 1987, *Μεσηνία - Σεισμός Σεπτεμβρίου 1986: Επιπτώσεις - Αντιμετώπιση*. (Κ. Ιωαννίδης, Ε. Κυριαζής, Λ. Παγώνη, Ε. Φιοράκης)

Pilon, P. (ed.), 1998. *Guidelines for reducing flood losses*. UN ISDR. Διατίθεται ελεύθερα από: www.unisdr.org

Σαπουντζάκη, Κ. (επ.), 2007. *Το σύριο εν κινδύνω*. Αθήνα: Gutenberg

Σαπουντζάκη, Κ. 2001, *Εκκένωση κτιρίων και καταφυγή του πληθυσμού σε ανοιχτούς χώρους*, Αθήνα:ΟΑΣΠ και ΕΚΠΠΣ

Τάσιος, Θ.Π., 2006, *Δημόσια και ιδιωτικά έργα: Παθήματα και μαθήματα*, Αθήνα: Εκδ.ΤΕΕ.

Theofili C. and Vetere Arelano A.L., eds., *Lessons learnt from earthquake disasters that occurred in Greece*. Nadies Project, Report EUR 19946 EN. Ανευρέθηκε στο: www.nadies.jrc.it στις 11 Μαρτίου 2006.

Φρίγκας, Χ. και Κυριαζής, Μ., 2000, *Άρση επικινδυνότητων, προσωρινές υποστυλώσεις και αντιστηρίξεις*, Αθήνα: ΟΑΣΠ και ΕΚΠΠΣ

UN/ISDR, 2009. *Terminology on disaster risk reduction*.

UN/ISDR, 2008. *Climate change and disaster reduction, Brief Note 01*.

Wisner, B., 2006, *Let our children teach us: A review of the role of education and knowledge in disaster risk reduction*, UN ISDR, IndiaQ Books for Change. Διατίθεται ελεύθερα από: <http://www.proventionconsortium.org/>

WWF Ελλάς, 2008. *Ένα βιώσιμο μέλλον για τα δάση της Ελλάδας - Πρόταση για ουσιαστική βελτίωση του συστήματος προστασίας των δασών από τις πυρκαγιές*, Αθήνα: WWF.

WWF Ελλάς, 2009. *Εθελοντισμός, δασοπροστασία και δασοπυρόσβεση στην Ελλάδα - Πρόταση για ουσιαστική και αποτελεσματική συμμετοχή των εθελοντών στην προστασία των δασών*, Αθήνα:WWF

9. Χρήσιμοι σύνδεσμοι

Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας (ΓΓΠΠ)

www.gscp.gr

Εγκύκλιοι που αναφέρονται σε σχεδιασμό και δράσεις αναφορικά με διάφορους κινδύνους / Εγχειρίδια σχεδιασμού πολιτικής προστασίας / Σχέδιο Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών εξαιτίας διαφόρων κινδύνων στα πλαίσια εφαρμογής του Σχεδίου Ξενοκράτης / Οδηγίες προστασίας από διάφορες καταστροφές (βαρύς χειμώνας και παγετός, σεισμός, δασικές πυρκαγιές, έντονα καιρικά φαινόμενα, χιονοπτώσεις, καύσωνας, τεχνολογικά ατυχήματα) / Διαδραστικό CD-ROM για παιδιά δημοτικού / Ζώνη «Παίζω και μαθαίνω» / Εκπαιδευτικές ταινίες / Στατιστικά στοιχεία / Δείκτης κινδύνου πυρκαγιάς

Οργανισμός Αντισεισμικού Σχεδιασμού και Προστασίας (ΟΑΣΠ)

www.oasp.gr

Οδηγίες αντισεισμικής προστασίας για διάφορες ομάδες - στόχους (παιδιά, εκπαιδευτικοί, εθελοντές, ΑμεΑ, γενικός πληθυσμός) / Δομικοί κανονισμοί και συστάσεις Νεοστεκτονικοί χάρτες / Εγχειρίδια και οδηγίες για διάφορα ζητήματα αντισεισμικής προστασίας (όπως εκκένωση πληθυσμού, υποσηλώσεις, αντιμετώπιση ψυχοκοινωνικών επιπτώσεων) / Διαδραστικά παιχνίδια και CD για παιδιά και εφήβους / Δελτία σεισμών

Πυροσβεστικό Σώμα

www.fireservice.gr

Συμβουλές και οδηγίες προφύλαξης σε διάφορες καταστάσεις (αστικές πυρκαγιές, ορειβάσια και ορεινή πεζοπορία, πλημμυρικά φαινόμενα, σεισμοί, χιονοπτώσεις κ.α.) / Νομοθεσία όπου αναφέρεται σε μεγάλα τεχνολογικά ατυχήματα, μεταφορά επικίνδυνων υλικών και πυροπροστασία / Στατιστικά στοιχεία

Εθνικό Κέντρο Άμεσης Βοήθειας (ΕΚΑΒ)

www.ekab.gr

Ιατρικές οδηγίες (Καρδιοπνευμονική Αναζωογόνηση, Θερμοπληξία, Εξάντληση από ζέση, Προστασία από ηλιακή ακτινοβολία, Γρίπη πτηνών) / Συστάσεις (Παγετός,

Καύσωνας, Κολυμβητές, Παιδι & Νερό)

Πρόγραμμα «Προστατεύω τον εαυτό μου και τους άλλους»

www.ethelontismos.gr

Ενημερωτικό υλικό και on-line αίτηση για το εκπαιδευτικό πρόγραμμα Εθελοντικής Δράσης για την Διαχείριση Κινδύνων και Κρίσεων και Αντιμετώπιση Εκτάκτων Αναγκών «Προστατεύω τον εαυτό μου και τους άλλους» / Εκπαιδευτικό υλικό στα πλαίσια του προγράμματος

Ευρωπαϊκή Επιτροπή / Μονάδα Ανθρωπιστικής Βοήθειας και Πολιτικής Προστασίας

http://ec.europa.eu/echo/civil_protection/civil/index.htm

Χρήσιμοι σύνδεσμοι με ένα ευρύ φάσμα φορέων, υπηρεσιών και εργαλείων / Νομοθεσία / Νέα και ειδήσεις Εκδόσεις

Διεθνής Στρατηγική για τη Μείωση των Καταστροφών

(ISDR - International Strategy for Disaster Reduction)

www.unisdr.org

Γλωσσάρια για θέματα καταστροφών / Ορολογία / Βιβλιογραφία και εκπαιδευτικό υλικό / Ηλεκτρονικό παιχνίδι / stopdisasters

Άλλοι χρήσιμοι σύνδεσμοι

Federal Emergency Management Agency

www.fema.gov

Global Disaster Alert and Coordination System (GDAS)

http://www.gdacs.org/

ProVention

http://www.proventionconsortium.org/

Πηγές εικόνων

Εικόνα 1: Μ.Δανδουλάκη

Εικόνα 2: Μ.Δανδουλάκη

Εικόνα 3: Μ.Δανδουλάκη

Εικόνα 4: Community Civil Protection Mechanism, 2009. Community Civil Protection Mechanism Assessment Mission: Italy Earthquake 2009

(http://ec.europa.eu/echo/civil_protection/civil/pdfdocs/italy/report1.pdf)

Εικόνα 5: Μ.Δανδουλάκη

Εικόνα 6: Μ.Δανδουλάκη, φωτογραφίες από ΟΑΣΠ, Κ.Μουστεράκη 2008, Πρόγραμμα ΑΝΑΠΛΑΣΙΣ, Τεύχος «Φυσικές Καταστροφές» Ν.Α. Δωδεκανήσου

Εικόνα 7: www.gracs.gr

Εικόνα 8: www.civilprotection.gr

Εικόνα 19: http://www.google.it/landing/terremoto_abruzzo.html

Εικόνα 10: Ο.Α.Σ.Π., 2000. «Η γνώση είναι προστασία»

Εικόνα 11: www.ethelontismos.gr

Εικόνα 12: www.ethelontismos.gr

Εικόνα 13: www.ethelontismos.gr

Υπουργείο Εσωτερικών
Αποκέντρωση & Ηλεκτρονικές Διαδικασίες

Ε.Π.
ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ